

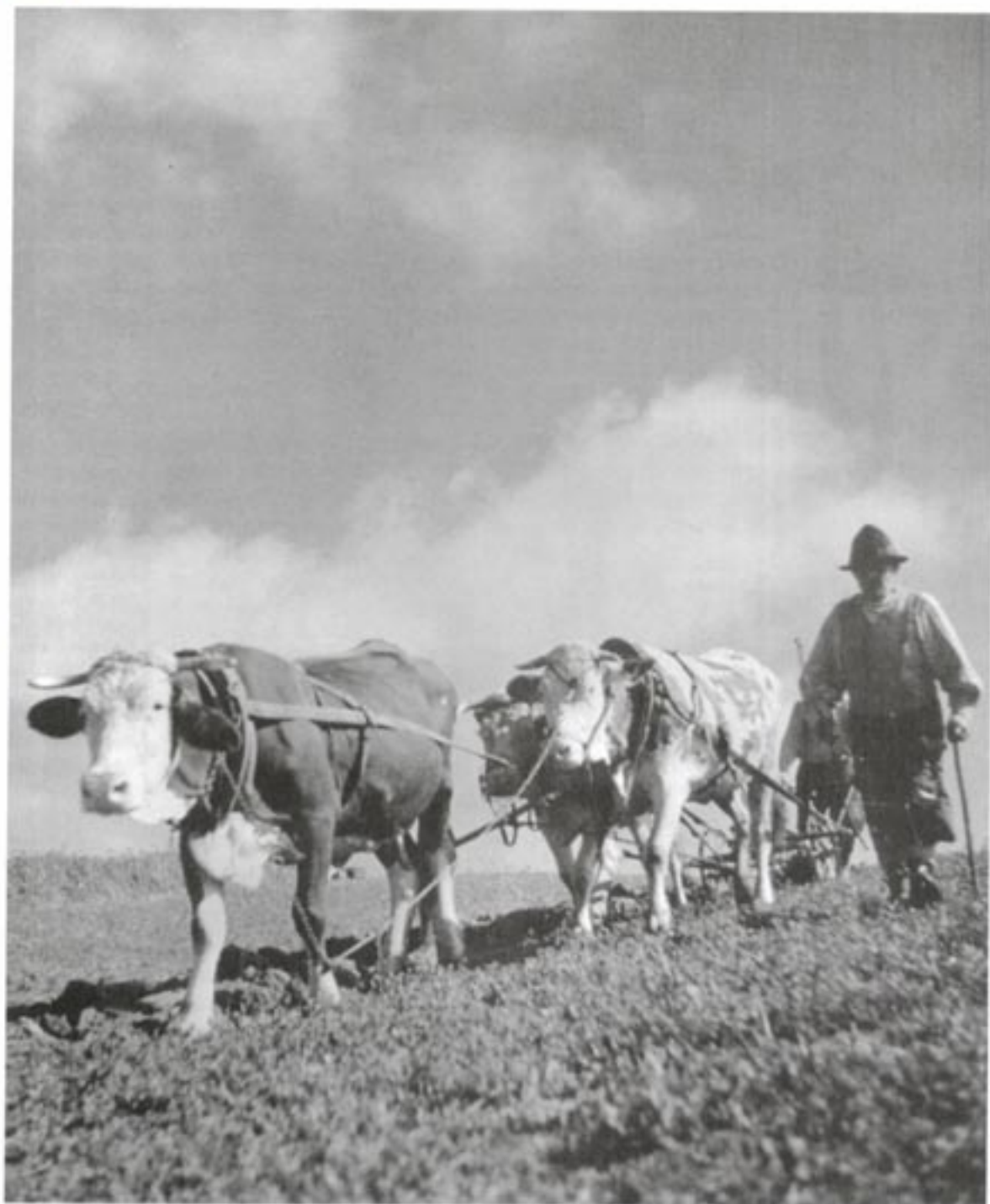
Bílé Karpaty

3/98

Časopis moravsko - slovenského pomezí

Z obsahu:

- * Rozhovor s Josefem Gabryšem * Hledáme staré ovocné stromy
- * Rezervace Bílých Karpat * Zajímavé objevy * Znáte luční houby?

Ilustrace k článku na straně 18-19

1. bedla bílá
2. bedla hřebenitá
3. bedla odřená
4. bedla Konrádova
5. závojenka jarní
6. čirůvka dvoubarvá
7. voskovka granátová
8. límcovka bílomodrá
9. límcovka věnčená
10. šťavnatka panenská

OBSAH:

Úvodník.....	1
Náš rozhovor	
<i>S Josefem Gabryšem.....</i>	2
Akce v Bílých Karpatech	
<i>Seminář, INEX 98.....</i>	4
<i>Ovce ostříhány,</i>	
<i>Pastevectví.....</i>	5
<i>Hledají se staré ovocné</i>	
<i>stromy.....</i>	6
<i>Z roku 1927.....</i>	7
Učíme se od mala	
<i>Zelená planeta, Jerolíněk</i>	
<i>je doma.....</i>	8
<i>Tábor Karpatáček 98,</i>	
<i>Zahrajte si s námi.....</i>	9
Z obecní kroniky	
<i>Velké nad Veličkou.....</i>	10
Recenze	
<i>Příroda Uherskohradištska.....</i>	10
Okénko architekta	
<i>Jenom zastávky?.....</i>	11
Něco z kultury	
<i>Léto ve znamení folklóru.....</i>	12
<i>100 let muzea J. A.</i>	
<i>Komenského,</i>	
<i>Fejeton</i>	
<i>Za panem Špirudou,.....</i>	13
Zprávy ze Správy	
<i>Aktuality z bělokatpat-</i>	
<i>ských luk, Památné</i>	
<i>stromy.....</i>	14
<i>Kontaktní místo.....</i>	15
Rezervace Bílých Karpat	
<i>Zlínské lesy a háje.....</i>	16
Zajímavé objevy	
<i>Výřeček malý.....</i>	17
Znáte	
<i>Luční houby?.....</i>	18
Co je to	
<i>Ekoton?.....</i>	20
Naše léčivky	
<i>Zlatobýl a zeměžluč.....</i>	20
My a životní prostředí	
<i>Zákon o odpadech 2.....</i>	21
Pohádka	
<i>O tom, kde se na Zemi</i>	
<i>vzály vážky 2.....</i>	22
Tip na výlet	
<i>Pojďte do Háje.....</i>	23
Pro chytré děti.....	24

Deset let

Před deseti lety jsem se dostal do Bílých Karpat poprvé. Tehdy jsme s kamarádem hledali místo pro uspořádání Prázdnin s Brontosaurom - pracovního 14-ti denního tábora pro dospělé na pomoc přírodě. Nabídka přišla ze Správy CHKO Bílé Karpaty a my jsme se na nabídnuté místo jeli podívat. Poté, co jsme vystoupali ve (tehdy ještě) Státní přírodní rezervaci Jazevčí po svazích Hradiska do překrásných karpatských luk, věděli jsme, že tábor chceme dělat právě tady a nikde jinde.

Zamiloval jsem se tehdy do místní krajiny na první pohled a vrátil se sem s Brontosauromy řadu let. Každý rok jsem vyvedl na začátku tábora účastníky se zavázanými očima do luk. Až tam si směli oči rozvázat. A pak jsem se kochal jejich úžasem. Pokud vím, nikdo z nich takovou krásu nečekal.

Mezitím přešlo pár let, ukončil jsem školu, musel na vojnu, přišly radosti a starosti s rodinou a já se delší dobu do Karpat nedostal. Až letos o dovolené s manželkou na vandr. Chtěli jsme si projít Bílé Karpaty od Strážnice na jihu až po vápencová bradla na severu.

Odstup několika let mi dovoluje srovnávat Bílé Karpaty z dob zhruba před deseti lety a dnes. Neustále nosím v hlavě obraz rezervace Jazevčí, zarostlé hlohem, šípem a planými hruškami, v nichž se ztrácí

zbytky bývalé turistické značky. Při cestě po kolenou pod trnitou klenbou se člověk mohl dostat do míst kudy kdysi vedla cesta. Po mnoha hodinách tvrdé práce se stávaly z pichlavých „pralesů“ opět louky. Sice s prořídou trávou a bez kyttek, ale přesto připomínaly trvale udržované louky na opačném svahu Hradiska, zarážející volností, rozlohou, starými duby a množstvím květin. V těchto lukách mých snů je možné najít jablka, hrušky, lískové oříšky, švestky, špendlíky a spousty dalšího ovoce pro ty, kteří chtějí natáhnout ruku a ochutnat.

Bílé Karpaty jsou pro mne taky místní staří hodní a moudří lidé z dobových chalup a mlýnů, kteří ví, na rozdíl od lidí z měst a koneckonců i mě, o životě daleko víc, než o nové technice. A pak taky lidová architektura a kroje, které se nosí nejen na hody a v neděli do kostela.

Za těch pár let se leccos změnilo, lidé zůstali stejní, alespoň pokud jsem mohl porovnat, ale louky se změnily. Z části k mé radosti, z části k pláči. Louky v rezervacích, kde jsem kdysi pracoval jsou dnes nádherné, husté trávou, bohaté květinami a samostatně rostoucími stromy. Bohužel mnoho luk v celém údolí od Javorníku po Suchovské Mlýny stejně jako jinde v Karpatech, které bývaly tehdy obhospodařované, dnes zarůstá. Jsou opuštěné. Zatím, co do rezervací se život vrací, v jejich okolí se rozmáhá trní.

Ale dost lkaní, Karpaty jsou neustále nádherné a turistickým ruchem nepřilíš poznamenané. Našel jsem v nich nová nádherná místa, která jsem neznal. Stovky mohutných dubů,

pralesy lesklých, hladkých, stříbřitých buků s mohutnými drsnými javory, čisté bublající potůčky v tmavých kaňonech skrytých v lesích, desítky starých zahrad a sadů smutných v opuštěnosti, ale nádherných samozřejmostí s jakou se postupně zařazují do lesa. Na Slovensku jsem pak poznal nádherné bílé a načervenalé vápencové útesy se zbytky starých hradů uprostřed barevných sečených luk porostlých místy svícny jalovců.

U srdce mě trošku zbolelo, když jsme se ženou procházeli krajinou Kopanic v okolí Hrozenkova a Žitkové a nenašli nic, co by odpovídalo našim představám. Staré domky s malými políčky, sady a zarostlými mezemi roztroušené v lukách po stráních se propadly někde do snů. Svou roli zřejmě již sehrál čas nebo jsme hledali na špatném místě...

Celkově mě Bílé Karpaty znovu uchvátily a rozhodně se do nich budu rád vracet. Snad zůstane karpatská krajina pořád stejně divoká i přívětivá, taková, jakou si ji nosím ve svém srdci.

**Jirka „Juřín“ Šipr
Kuřim**

S Josefem Gabryšem

Jedna z několika firem, které se v současné době zabývají nakládáním s odpady v oblasti Bílých Karpat, se nachází v Luhačovicích u hlavní silnice směrem na Uherský Brod a jmenuje se JOGA Luhačovice s.r.o. Není to pouze společnost regionální, ale spíše s celostátní působností. Je také víc než zpracovatelem odpadů a pomáhá obcím najít optimální řešení v odpadovém hospodářství. Zeptali jsme se ředitele JOGY, ing. Josefa Gabryše, na jeho pohled na problematiku odpadů a její možná řešení.

Proč a jak jste, pane řediteli, s touto firmou vůbec začal?

„Jsem původně stavební inženýr. A ať skládka nebo kompostárna, stále jsou to stavby, takže mám

k tomu blízko. Do roku 1990 jsem byl ředitelem Technických služeb v Luhačovicích a rozesli jsme tam barevné popelnice. Od dubna 1991 jsme už sváželi tříděný odpad. Tehdy pomalu půl republiky nevědělo vůbec, co to je.

Když však vidíte ten vývoj do dneška, je nám trochu smutno. Němci, Rakušané i Francouzi už tehdy měli různé dobře vymyšlené a vyzkoušené systémy pro řešení odpadové problematiky a bylo co se od nich naučit. Proto mně mrzí, že se v této zemi promrhaly milióny korun. Teprve teď konečně se to začíná dělat trochu profesionálně.“

V čem vidíte hlavní příčinou tohoto amatérství?

„Je to především v nezájmu nebo nepochopení ze strany státní správy, samosprávy, veřejnosti. My jsme od založení také pro to, abychom v oblasti odpadů prováděli osvětu. Organizujeme pravidelně Den Země, kde děláme soutěže, běhy, myšlenkové hry - v posledních letech většinou ve Slavičíně. Ale proč nás nezvou jiné obce, proč není lepší spolupráce se Správou CHKO? A proč nebyl zájem, když jsme tady organizovali velkou informační akci, kde učitelé mohli dostat velmi kvalitní materiály, a to vše zadarmo?“

Co se týká nepochopení, stačí srovnávat poplatky za popelnice v různých obcích. Starosta, který je hrdý na tom, že jeho občané platí pouze 200 korun, má špatný názor. Ten dělá naprosto medvědí službu sobě, občanům a samozřejmě ekologii. Co lidé dělají při takové nereálné ceně? Je to jasné, nešetří, nemyslí a házejí všechno do popelnice. Znamená to také, že obec nemůže dělat spoustu jiných věcí - zelené plochy, něco pro děti. Rozumná cena za jednu nádobu a službu je

v rozmezí od 700 do 1100 korun za rok.“

JOGA je velkým propagátorem třídění odpadů. Jaké máte k tomu důvody?

„Máme od roku 1990 bohaté zkušenosti. Protože jsme byli jedním z prvních, dělali jsme spoustu chyb. Informace z Rakouska se nedají jednoduše převést sem. Bohužel Moraváci jsou jiní. Reakce, sociální podmínky, životní úroveň, to vše je jiné. Typičtí jsou tady lidé, kteří napadají jakoukoliv novou věc. Při provádění velkých projektů jsme mnohokrát slyšeli „třídění je nesmysl“ - „to se nikdy dělat nebude“ - „lidé na to budou kašlat“. A to od lidí z technických služeb, městských úřadů...“

Proč jsme nicméně vystupovali s návrhy na třídění? Když člověk cestuje po výstavách v republice a v Evropě, zjistí, že v oblasti třídění pracují stovky firem a všechny to užijí. Po stránce podnikání je to zřejmě business a je to už odvětví, které se skutečně nemůže dělat na koleně. A pokud se dělá dobře, má budoucnost.

Když pak jdete do hloubky a zjistíte, kolik stojí popelnice, kolik stojí skládka, kolik je tam množ-

ství odpadů a kolik z toho lze vytřídit - zjistíte, že není jiná šance než třídění. Zkrátka my už se ne bavíme o tom, jestli třídění ano nebo ne. Jednoznačně je to ano."

Tak proč se v tolika obcích netřídí?

„Teorie třídění je jednoduchá, ale viděl jsem, jak je někdy složité zavést do praxe dobře fungující systém. Ukazují to desítky postavených dotřídovacích linek, které nepracují, nebo pracují, ale se ztrátou, a stály desítky miliónů korun. Nefungují, protože jsou například hrubě předimenzované. Znám případ linky, která stála 16 miliónů a jeela pouze 3 hodiny týdně..."

Já jsem je s kolegou téměř všechny viděl, takže víme, jak by se to mělo a nemělo dělat, ale hlavně jak to napasovat na místní poměry.

Kdo do toho nevidí, však raději říká, že třídění je problém, že není odbytu, že to někde nefunguje. Zkrátka, nedělá nic, nechá všechno házet do popelnice a tvořit další skládky. V tom případě nikdo nikoho neotravuje s ničím a všichni jsou spokojeni... Do doby, než pochopí, že takto nelze dál - z ekologických i ekonomických důvodů.

Jiný problém je, že některé odpadové firmy provozují sklád-

ky a potřebují z ekonomických důvodů denně, řekněme, tisíc tun. A i když je to profesionální firma, nebude přece podporovat třídění, což znamená únik - snížení odpadů a tím snížení příjmů. Ta naopak tvrdí, že třídění je nesmysl, nic nedělejte a všechno to k nám dovezte - protože to tvrdě zaplatíte.

Nechci však říci, že třídění je jediný lék a že jiné řešení neexistuje. Problematika odpadů se musí řešit komplexně, musí se brát v úvahu druh výstavby, informační činnost, ekonomika a mnoho jiných faktorů. Jinak i to třídění nebude fungovat."

Jakým systémem vaše firma prakticky provádí třídění?

„Máme dva. V systému pytlovém se třídí do barevných pytlů - žluté na plasty, modré na papír, zelené na sklo, černé na zbytkový odpad. Druhý systém pracuje s kontejnery umístěnými na vhodných místech v obcích. Ale

zdůrazňuji, že výchova obyvatel je k tomu klíčová. Jinak by tyto nádoby nakonec zůstaly poloprázdné a celý systém bude neekonomický.

Vytříděný odpad samozřejmě nekončí na skládce, jak si někteří myslí. Nejsme hloupi. Suroviny, což vytříděný odpad vlastně je, jdou tam, kde je nejlepší cena. Sklo jde samozřejmě do Kyjova, bioodpad kompostujeme, v ostatních surovinách se to mění dle trhu, protože se musíme pořád ohlížet na ekonomiku."

Můžete uvést jeden příklad?

„Ve Strážnici jsme před rokem zahájili nový systém. Dříve se platilo za popelnici několik stovek. Každý do ní dal kamery, hlínu a ty popelnice vážily někdy přes 60 kg. Pak jsme tam zavedli vážení popelnic a třídění (pytlový systém) a najednou je tam nanejvýš 30 kg, často mnohem méně. Celkové množství odpadu kleslo o 60%. K tomu je ještě důležitá také

zpětná vazba: ten, který dělá binec a háže všechno dohromady, od nás dostane příště nálepkou se zprávou 'Tato svozová nádoba není správně vytříděna'.

Takže celý systém funguje na jednoduchém principu: lidé počítají a ... recyklují!"

Jan W. Jongepier

Seminář

Ve dnech 24. - 26. června 1998 proběhl seminář pod názvem **Principy a realizace Programu obnovy venkova - Bílé Karpaty**. Seminář určený zejména starostům a členům zastupitelstev obcí Bílých Karpat zorganizovala Správa CHKO ve spolupráci se Skolou vesnice v Modré.

Akce se zúčastnilo celkem 32 účastníků. Hostem akce byli starostové ze sdružení obcí Jizerských hor.

První den začal návštěvou Jižního Valašska, kde se účastníci seznámili s problematikou údržby květnatých luk a zaváděním extenzivního chovu ovcí a krav do krajiny. Další částí programu byly prohlídky realizovaných projektů v rámci obnovy venkova v Hostětíně a na Vyškovci. Měli i

možnost seznámit se s činností sdružení Tradice Bílých Karpat. V podvečer se účastníci s Bílými Karpaty rozloučili prohlídkou Turistického informačního centra ve Starém Hrozenkově a na téma Podpory rozvoje regionu Bílých Karpat diskutovali s Janou Hajduchovou, Milanem Drgáčem a Pavlem Kučou.

Hlavní náplní druhého dne semináře byla návštěva obcí Dolního Rakouska, kde pracují na programu obnovy venkova již více než patnáct let. Cennou zkušeností bylo zjištění, že jsou si problémy venkova v Rakousku i u nás hodně podobné.

Cesta domů vedla přes vyhlášenou obec znojemského okresu Vratěšín, která se soutěží Vesnice roku, pořádané Spolkem pro obnovu venkova, získala nejedno ocenění. Zdrojem úspěchu není podle místního starosty Martina Kincla získání finančních

prostředků pro rozvoj obce, ale aktivní spoluúčast občanů na dění v obci.

Poslední půlden semináře se odehrál na Modré, kde se starosta obce Miroslav Kovářik prakticky ukazoval, co všechno se dá dělat pro revitalizaci krajiny a úpravu veřejných prostranství v rámci spolupráce státní správy, samosprávy a nevládních organizací.

Seminář byl zakončen bohatou diskusí nad získanými poznatky a kdo vydržel až do konce, konstatoval, že to stálo za to. Podzimní pokračování této akce proběhne od 30. září do 2. října, kdy budou hlavním tématem problematika rozvoje a údržby bytového fondu, spolkové činnosti a podpory regionálního rozvoje.

Vit Hrdoušek
Správa CHKO Bílé Karpaty

INEX 1998

„Ten Ital našel hospodu, a pak ho vzala sousedka domů na nocleh a našli jsme ho až druhý den...“ „Ten náš Belgičan málem šlapal až nahoru pěšky, ještě že jsem ho vzal u obchodu...“ „... a ta Japonečka přijela úplně sama...“

Při sečení na barvě pleti nezáleží.

Hudba je jazyk, společný všem.

Takovéto podobné zkušenosti si mohli po letošních prázdninách sdělovat starostové šesti bělo-karpatských obcí. Proč? Protože v Rudimově, Hostětíně, Starém hrozenkově, Vyškovci, Malé Vrbce a Hrubé Vrbce se letos opět uskutečnily mezinárodní pracovní tábory, pořádané ve spolupráci s organizací INEX.

Jejich účastníci přijeli nejen z téměř celé Evropy, ale i ze Spojených států, Kanady, Austrálie a Japonska.

Pracovali na různých projektech, v Hostětíně například na úpravách objektu ZO ČSOP Veronika, v Hrozenkově pomáhali připravit Kopaničářské slavnosti. Na

Vyškovci kosili a vysekávali náletové keře, v Malé a Hrubé Vrbce pomáhali při úpravách obce a přípravě rozcestníku. Kolem 90 lidí tak nejen poznalo krajinu a kulturu Bílých Karpat, ale navíc i pomohlo řadě dobrých projektů.

Jana Hajduchová

Japonka Šikako vybírající vstupenky dodala Kopaničářským slavnostem punc světovosti.

Ovce na Valašsku ostříhány

Den po státním svátku 9. května byly poprvé ostříhány všechny ovečky, o které se ZO ČSOP Kosenka stará v rámci projektu Obnova přírody a krajiny jižního Valašska.

Tento projekt se zabývá obnovou pastvy ovci v této oblasti. Zatím se ovce pasou u pana Pavla Šeligy ve Vrbětčích, ale na podzim se přemístí na chráněná území a první zóny kolem Valašských

Klobouk.

Počasí nám přálo a práce šla rychle od ruky. Zkušený stříhač pan Bařina, mimo jiné i posuzovatel plemenných ovci, se svým pomocníkem se opravdu činili a všech 60 ovci i berana ostříhali za 4 hodiny. Celkem bylo získáno přes 300 kg potní vlny, která bude využita na výrobu izolačního materiálu v Textilním zkušebním ústavu v Brně. Jako příklad jsme také použili již dříve

zpracovanou vlnu na provedení části izolací potrubí slunečního kolektoru instalovaného na základně Kosenka.

Rostislav Trávníček
ZO ČSOP Kosenka

Pastevectví mezinárodně

Ve dnech 7.- 10. června se v Luhačovicích uskutečnila 6. evropská konference zaměřená na pastevectví v návaznosti na ochranu přírody. Organizátorem bylo *European Forum on Nature Conservation and Pastoralism* ve spolupráci s ČSOP Veronika v Brně.

Mezi účastníky (celkem přes sto) byli odborníci z řad zemědělců a ekologů z celé Evropy. Hlavním diskutovaným problémem byl systém pastevního způsobu hospodaření, který by šetrným způsobem řešil údržbu krajiny a byl přijatelný současně pro zemědělce i ochranu přírody.

První den se všichni účastníci seznámili v terénu s různými přístupy zemědělců k pastvě v Bílých Karpatech a navštívili statky a soukromé zemědělce na Nové Lhotě, Vápenicích, Vlachovicích a Březové. Hlavně zahraniční účastníci si tak mohli alespoň částečně učinit přehled o současném stavu zemědělství v této oblasti.

Další dny již patřily jednotlivým příspěvkům delegátů. Přestože přírodní podmínky a politicko-ekonomické poměry byly na první pohled v jednotlivých státech dosti odlišné, problém byl ve své podstatě všude stejný – jak vyřešit údržbu krajiny způsobem citlivým k přírodě šetrnou zemědělskou činností, která navazuje na tradiční hospodaření.

Účastníci postupně prezentovali zkušenosti ze svých zemí, systémy dotační politiky, vhodnost různých druhů a plemen hospodářských zvířat, způsoby jejich chovu vzhledem k zatížení pastviny a celkový vliv pastvy na přírodu.

Z diskuze vyplynulo, že pastevní způsob hospodaření vedený správnou metodou přírodě prospívá ať se jedná o funkci údržby krajiny či vlivu na zvýšení biologické rozmanitosti. Např. Roy Dennis ze Skotska, který je zároveň pracovníkem ochrany přírody i soukromým země-

dělcem, pozoroval na své farmě příznivý vliv pastvy skotu na rozšíření drobné zvěře a zvýšení biodiverzity celé lokality.

Dalším důležitým bodem byla diskuse o „Projektu 2078“. Cílem tohoto projektu je pomoc zemím střední a východní Evropy v přípravě na vstup do Evropské unie v oblasti „agro-environmentální“ politiky a tím přispění k ochraně přírody a zemědělské krajiny. Prakticky to znamená vytvoření takového „dotačního systému“, který by umožnil místním zemědělcům hospodaření šetrné k přírodě za současných podmínek daného státu a současně by byl sladěn se systémy v ostatních státech EU. Z okolních států střední a východní Evropy je do tohoto projektu zapojeno Maďarsko a Polsko a bude záležet pouze na naší aktivitě, jak této možnosti využije naše republika.

Přestože se zde setkali lidé ze všech koutů Evropy, našli společnou řeč téměř ve všech otázkách, což se projevilo i při společném posezení u cimbálu.

Eliška Bittnerová
Správa CHKO Bílé Karpaty

Hledají se staré ovocné stromy

Konzumace plodů, mimo jiných i z ovocných stromů, provází lidstvo celým jeho vývojem, což dokladují archeologické nálezy. Je pravděpodobné, že již ve starověku docházelo k prvním pokusům o zlepšení podmínek růstu ovocných dřevin na původním stanovišti a vzniku jakýchkoli „lesních sadů“.

Před mnoha desítkami let si naši předkové i bez vědeckého zdůvodnění uvědomovali závažnost ochrany biologické rozmanitosti naší krajiny. Byť z pohledu čistě hospodářského, estetického a etického, jak nám dokazují odstavce v pomologickém díle Františka Pixy s názvem „Klíč štěpařský čili nawedení k štěpování

šujícími větry ... nedopauštějí větrům, aby odfaukaly zpolí a zluk prospěšnou úrodě sněžnou pokrývku.“

„Pěstování a ošetřování ovocných stromů odjímá příležitost k zahálce a vyplývající z ní nepravostem; ožralství, chlípnoti, krádeže a t.d. ... To jest v jiném ohledu také znamenitý prostředek ku šlechtění a zdokonalení lidského ducha a srdce.“

Aniž bychom si to uvědomovali, mimoprodukční využívání ovocných stromů má dlouholetou působnost. Vliv ovocných stromů na lidskou mysl se odráží v lidové slovesnosti, v etnografii, folklóru, v dialektologii a v lidovém umění. Ovocné stromy často vymezovaly majetky, mohutné koruny sloužily jako hromosvody a ochrana střešních krytin u hospodářských i obytných stavení. Jako solitéry, stromořadí i jako rozptýlené výsadby v otevřené krajině mají nezastupitelnou krajinářskou hodnotu. Jejich plody, byť v současné době člověkem nevyužívané, mají nesmírný význam pro volně žijící živočichy. Jejich květy jsou důležitým zdrojem pro včelí produkty a staré doupné stromy umožňují rozmnožování ptactva. Ovocný strom je bezesporu spoluúčastníkem životního prostředí.

K tomu přispívali naši předkové také svou legislativou. V roce 1884 byl vydán zákon o stromořadích při silnicích pro království České. Hovoří se v něm, mimo jiná nařízení, že politické obce jsou povinny na svém území nové aleje anebo jednoduchá stromořadí vysazovati a zřízené již doplňovati, pěstovati, housenky v nich sbírat i vůbec v dobrém stavu je udržovati. Dále se v něm hovoří o sponech pro jednotlivé ovocné druhy, způsobu výsadby, ošetřování, úpravy koruny a kůlů, využití ovoce a co bylo a dnes by také bylo, sankce za nedodržení a poškozování samotných stromů, kůlů, příkop a změny konfigurace stávajících ploch.

Ovocné dřeviny se začínají prosazovat v lékařství a kosmetice. Mimo známých dřevin jako maliník, ostružiník, bez černý, hloh a růže šípková přicházejí k farmaceutickému využívání i další ovocné dřeviny, například mandloň, jabloň a další. Stále více je žádanější dřevo z ovocných druhů (ořešák královský, moruše, hrušeň, třešeň, líska turecká a pod.).

Rozvoj zahrádkářství a pěstování ovocných stromů, zvláště u třetí generace, naplňuje další smysl jejich života, zvláště u osamělých osob - jejich přítomnost na zahradách vypovídá o pozitivním působení na jejich stáří. Stále více, i když se z osnov základních škol vytratila praktická výuka, si mnozí z nás uvědomují význam pěstitelství a starost o ovocné dřeviny u školní mládeže. Každý by jistě dovedl rozšířit citace z Pixy Klíče štěpařského uvedené v předchozích odstavcích na současné problémy výchovy mládeže.

Mohutné a zdravé ovocné stromy v krajině a ve starých zahradách nám mnohé signalizují. Již to, že se dočkaly vysokého věku, napovídá o vlastnostech, které tyto jedinci nesou. Za svého života se jistě dočkali mnoha ekologických stresů, mnoha vln výskytu a přemnožení škůdců. A jestli všechny tyto nepříznivé podmínky ovocné stromy přežily bez větší újmy, můžeme o nich hovořit, že nesou vlohy určité odolnosti.

Proto by nám nemělo být lhostejné, zda tyto velikáni budou z krajiny odstraněni, třeba jen proto, že si jejich dřevem někdo zatopí. Staré ovocné stromy by měly být evidovány, chráněny, pomologicky zkoumány, odebírány z nich rouby a dále množeny a navraceny do krajiny a šlechtitelsky využívány.

Vyzýváme proto všechny, kteří mají jakékoliv informaci o výskytu starých ovocných stromů na území Bílých Karpat, aby je sdělili na adresu Českého svazu ochránců přírody Bílé Karpaty, Bartolomějské nám. 47, 698 01 Veselí nad Moravou (tel. 0631-322545).

Václav Tetera
Pravčice

Jabloň u Javorníku

ovocných stromů a popis nejznamenitějších druhů ovocných v Čechách“, vydaného v rámci spisů musejních číslo XXX, v Praze „w kommissi u Kronbergra a Řivnáče 1848“. Tedy již před 150 lety. Kromě hospodářského užítku Pixy poukazuje na význam ovocných stromů v krajině. Cituje: „Ovocní stromové mimo ovoce také ten veliký užitek působí, že činí krajiny ... úrodnější a zdravější.“

... poskytuje rozličné druhy krásného dříví ... stromořadí chrání pole také před příšnými wysu-

Z roku 1927

V neděli 13.7.1998 jsem se ubíral s kolem po levém břehu Velečky. Z pravé strany před lipovským nádražím bylo slyšet nezvyklé supění a pískání parní lokomotivy do 17-promilového stoupání. Teprve po chvíli jsem si uvědomil, že je 71. výročí vjezdu první lokomotivy. Loni mělo být slaveno 70. výročí, ale povodně vše překazily.

Před 71. lety jsme jako druháci byli svědky velkého svátku mladé republiky. Už jsme si předtím přečetli na plakátech a policajti hlásil, že se doporučuje účast i školní mládež v krojích národních, sokolských a jiných. Samozřejmě se zúčastnila celá třída, vymydlení v traslavicích a bílých košilkách a praporky v ruce.

K velkému zármutku všech bylo za dlouhého čekání oznámeno, že vlak s doprovodem pana prezidenta lipovským nádražím jen projede pomaloučku. Stáli jsme v první řadě a stovky občanů dle velikosti za námi. V přesně určený čas jsme uslyšeli zapískání a za chvíli vlak s lokomotivou. Všechna okna vozů byla pootvírána. Uprostřed soupravy bylo méně členů doprovodu, ale v bílém oblečení mával pan prezident. Určitě by rád vystoupil, protože v Lipově byla rozestavěna

2. třída Základní školy Lipov na nádraží v Lipově před příjezdem pana prezidenta T. G. Masaryka

jedna z prvních nových měšťanských škol. V ní dokončoval dlouhou učitelskou dráhu již ochmutý pan ředitel Josef Úlehla. Dověděli jsme se, že je krajanem z mládí pana prezidenta z Podivína a že spolu studovali v Brně a přednášeli na univerzitách. Profesor Masaryk o svobodě národů, jeho o něco mladší kolega matematiku, pro níž také psal učebnice.

Na nové trati byl postaven jeden přejezd a čtyři levnější podjezdy a viadukt mezi Lipovem a Loukou. Právě před ním se dlouho prokopával největší průkop.

Snad rok jsme tam nosili svým otcům obědy, ti nás za odměnu někdy svezli kousek ve vyklápecích vozíčkách po úzkokolejce. Téměř před dokončováním srovnávacích prací jsme byli svědky události, která se hluboce vryla do našich duší. Byly vykopány a opatrně rukama vyhrabány kosti.

Lokomotiva řady 464.202 z lokomotivního depa Olomouc

Byla povolána i komis z Brna, a tak při ukládání koster do beden jsme si vryli rozehvěni slova pronášená do paměti. Byly to kostry několika Avarských bojovníků, kteří dle sečných ran zde padli. Chtěli ovládat náš kraj svými těžkými meči, železnými, kterých nepatrné zbytky ležely po jejich bocích. Dlouho jsme tam chodili hrabat dětskýma ručkama, ale nacházeli jsme jen kořeny stromů a révy....

Ladislav Jagoš
Lipov

První oceněné práce z literární soutěže „Zelená Planeta“, pořádané CEV Pantoflíček ke Dni Země 1998.

Modrá planeta

*Zdálo se mi jednou v noci,
že jsem měla raketu,
přistála jsem na měsíci,
viděla jsem planetu.*

*Planeta je celá modrá,
žijou na ní lidičky,
když přidáme k nim zvířátka,
tak máme svět celičky.*

*Z okna lodí viděla jsem,
jenom samý smog a prach
a z tohoto objevení
přepadl mě hrozný strach.*

*Potom přišlo probuzení,
ještě že to byl jen sen,
musíme se všichni snažit,
aby přišel lepší den.*

Pavla Štěrbová
ZŠ UNESCO, Uh. Hradiště
třída 5.C

Kvakovo dobrodružství

A bylo jaro. Žabák Kvak z rodu Ropuchů se protáhl ve svém úkrytu, který si na zimu vybuřoval pod kořeny velkého dubu v lese Lužáku, a blaženě se usmál. Zima byla teplá, a tak ji přečkal bez útrap. Vyštrachal se ven, sluníčko ho hned polechtalo a začalo ohřívat jeho ztuhlé svaly. Z příjemného přemítání ho vyrušil pozvolna se zesilující hluk. Zachvilí z pod listů vyskočila rodina strýce Ropušáka. Kvak je radostně pozdravil a pak zůstal úplně omráčen. Z jejich dcery Ropušinky vyrostla přes zimu opravdová krasavice. Kvak si ihned pomyslel, že krásnější ropuchu ještě neviděl. Ropušákoví byli na cestě na jarní slavnost v Žabí tůni. Kvak neváhal a přidal se k nim. Vesele dováděli a cesta rychle ubíhala. Už se nemohli dočkat, když tu se přiblížil nejtěžší úsek cesty. Silnice! Každým rokem zde zahynulo mnoho žab pod koly aut. Ale nyní zde lidé v zimě vybuřovali pevná svodidla a žáby přes silnici nemohly vůbec. Už jich tam byla spousta. Rozčileně skákaly sem tam, hlasitě kvákaly a v tom zmatku Kvak Ropušinku ztratil. Už ho pomalu opouštěly síly, když tu najednou ho cosi mohut-

ného uchopilo a Kvak se ocitl zcela bezbranný ve vzduchu. Pak dopadl do čehosi tmavého, co mělo hladké, kluzké stěny a nebylo z toho úniku. Nebyl tam sám, další žáby stále přibývaly, ale Ropušákoví s Ropušinkou mezi nimi nebyli. Kvak myslel, že je s ním konec.

Najednou opět letěl vzduchem, voda vystříkla a Kvak poznal, že se ocitl v Žabí tůni. Honem se u běhu schoval pod velký list a pozoroval, jak všude kolem pobíhají lidé a přinášejí další a další žáby. Ale Ropušinku nikde neviděl. Nakonec celý smutný a unavený usnul. Druhý den se konala slavnost. Kvak se bez cíle potuloval a najednou se rozzářil. Před ním, kde se vzala tu se vzala, stála Ropušinka. Celá rozesmátá mu vyprávěla, jak lidé nakonec svodidla rozebrali, silnici pro auta uzavřeli a všechny žáby bez úhony doskákaly k tůni. Teď teprve začala ta pravá zábava. Kvak s Ropušinkou se vzali, měli spolu spoustu malých žabiček a jestli neuměli, skáčou do Žabí tůně dodnes.

M. Pich třída 4.B, ZŠ Dolní Němčí

Jerolíněk je doma!

Divíte se „Jaký Jerolíněk? A proč?“ Hned vám vše vysvětlíme.

Jerolíněk je jméno dřevěné plastiky broučka, který se předává jako putovní cena vítězi Národního kola přírodovědné soutěže Zelená stezka - Zlatý list. (o regionálním kole jsme informovali v minulém čísle). A doma je proto, že celý příští rok stráví v péči dětí z KLM Arapahoz Uherského Hradiště.

Národní kolo proběhlo ve Stráži pod Ralskem od 17. do 23. srpna. Účastníci se ho vítězové regionálních kol z celé republiky ve dvou kategoriích - starší a mladší. Reprezentanti Jižní Moravy v kategorii starších - Irbisové z Mutěnic se umístili na desátém místě. Arapahové z Uherského Hradiště (Kristýna a Jan Hajduchovi, Monika Hejdová, Markéta Chudomelová, Věra Pištková a Bronislav Pulec, vedení Janou Hajducho-

vou) překvapili na celé čáře nejen své okolí, ale i sami sebe. Jejich vítězství totiž nikdo nečekal. A bylo to vítězství zcela suverénní - o více jak tři body.

Na stezce dlouhé asi 9 kilometrů je čekalo 10 stanovišť, kde museli prokázat své znalosti přírody. Celou trasu zkomplikovalo nejen deštivé počasí, ale i nečekaná jedenáctá kontrola, kde děti prokazovaly, zda umí přišít knoflík či přebalit miminko. Tyto dovednosti se ale přý do celkových výsledků nezapočítávaly.

Takže gratulujeme a hodně štěstí v dalším ročníku Zlatáku!

Jana Hajduchová

Tábor Karpat'áček 1998

Také letošní léto se na Suchovských Mlýnech v jižní části Bílých Karpat konal tábor Karpat'áček. Prvních 18 prázdninových dní zde trávilo 23 dětí z Veselí nad Moravou, Uherského Brodu, Uherského Ostrohu, ba dokonce i z Ostravy a Brna.

Karpat'áček je tábor, který se zaměřuje na poznávání přírody a její ochranu.

Vždyť krásné okolí Suchovských Mlýnů je stále ukázkovou učebnicí přírody. Bohatství potoka

Kazivec například poskytl pozorování mnoho vzácných druhů živočichů. Jednou děti ulovily raka říčního, jindy mřenku mramorovanou či vránku obecnou. Běžnými úlovky byli pstruh potoční, larvy chrostků a jepic. Na souši děti pozorovaly ještěrky, slepýše a žáby.

Sbírali jsme i houby. Počasí nám přálo a tak si děti mohly zapamatovat základní druhy. Naučily se sbírat a sušit některé léčivé rostliny. Pro mnohé bylo překvapením, jak chutné čaje se dají z léčivek připravit.

Nezapomněli jsme ani na koupání na Vápenkách, opravdu strašidelnou stezku odvahy (báli se i vedoucí) nebo důležitý přátelský zápas ve fotbale s táborem skautů. Velice atraktivní byly pro děti základy horolezeckého výcviku. Získané zkušenosti poté zúročili při expedičních výstupech na velehoru nad táborem - „Velký Dolík“. Nutností bylo seznámení se s horolezeckou výzbrojí či rychlé postavení stanu při náhlé změně počasí.... Děti velmi dobře zvládaly šplh na laně až do 8 m. Svou statečnost konečně všichni (!) dokázali při přejezdu na lanovce přes hluboký žleb potoka.

Tradičně se také vypalovala keramikav pecivyloubenév zemi a uskutečnil se orientační běh. A to ještě nebylo všechno, takže děti měly rodičům po příjezdu domu co vykládat.

Radka Nekardová
VIS Bílé Karpaty

Zahrajte si s námi...

Existuje spousta ekologických her a hříček, já bych vám chtěla představit některé z těch, které s oblibou hrají děti z kmene ARAPAHO v Uherském Hradišti.

Seděla vrána na větví... je vlastně „ekologická varianta“ hry čáp ztratil čepičku. Ten, kdo honí, zavolá „Seděla vrána na větví a

ten strom byl ... borovice!“ A kdo se včas nechytne borovice, může dostat babu. Když vám dojdou stromy v okolí, může vrána v zobáku držet třeba květiny, kameny... Je to jednoduchá hra pro děti, které se potřebují po sezení ve školních lavicích proběhnout a procvičit si rychlé rozhodování.

Poznávání stromů... odvedete dítě poslepu ke stromu, stojícímu nablízku. Necháte je, aby strom prozkoumalo všemi smysly kromě zraku. Pak je vrátíte na místo a rozvážete mu oči, úkolem dítěte je najít svůj strom. Je to časově náročnější hra, vyžadující soustředění a klid, vhodná pro menší skupinu dětí (aby se ty, co zrovna nehrají, nenudily). Odměnou je ale dětem úžas nad tím, co všechno dokážou vnímat a jak se liší vizuální obraz od jiných vjemů.

Jana Hajduchová

Příroda Uherskohradištska

Ekologické audiovizuální centrum SKYFILM z Prostějova připravilo v letech 1995 až 1997 sérii tří videokazet o přírodě Uherskohradištska.

Na přípravě snímků se podíleli pracovníci okresního úřadu referátu životního prostředí v Uherském Hradišti spolu s Rezekvítkem Brno.

Část první: Geologie. Program seznamuje s geologickým vývojem a geologickými poměry Uher-

skohradištska. Množství zajímavých snímků, ukázek geologických a paleontologických lokalit a letecké záběry dělají film i s tematikou neživé přírody velice atraktivním.

Část druhá: Květena. Snímek se snaží obsáhnout v krátkostice-ovou bohatost flóry okresu. Postupně jsou představena jednotlivá společenstva. Seznámíme se s květenou slepých ramen řek, pramenišť, lužních lesů, doubrav, dubohabrových hájů, bučin, smrčín, stepních luk i bělo-karpatských orchideových luk.

Část třetí: Zvířena. Film je roz-

dělen do tří částí. V nich představuje domácí zvířata chovaná člověkem a zvířena okolí lidských sídel, vodní a suchozemské biotopy s některými jejich zástupci. Pro přehledný způsob zpracování tématu je série videokazet vhodná především pro doplnění a zpestření školní výuky. Přínos mají i pro širokou veřejnost, která má zájem se dozvědět něco nového o přírodě ve svém okolí. Filmy představují nejenom faktické záběry živočichů či rostlin, ale i souvislosti mezi přírodou a člověkem. Také vhodně zvolená délka filmů (cca 30 minut) přispívá k udržení pozornosti celé délce filmu i u dětí.

**Radka Nekardová
Josef Dufek
VIS Bílé Karpaty**

Z OBEČNÍ KRONIKY

Velké nad Veličkou

Před padesáti lety byl položen základní kámen ke stavbě Kordárny.

V roce 1946 Národní výbor ve Velké se zabýval myšlenkou a snahou, která se již kdysi po roce 1918 ve Velké ozývala - po vybudování a umístění průmyslového podniku. A tak akce tato dospěla tak kupředu, že 4. až 7. března 1947 byl uskutečněn zájezd zástupců obce do Prahy ku předsedovi vládě ohledně získání a umístění průmyslového podniku ve Velké. Účastníci zájezdu byli: Tomčala Jiří, předseda NV, Šácha Tomáš, člen rady NV, Šup Josef, odborný učitel a Miškeřík František. V Praze ujal se této delegace velický krajan Rumišek Martin, jenž zastával vyšší funkci u pražského primátorského úřadu.

Zájezdů bylo více i do Prahy i do Zlína, jichž se účastnil 1. náměstek Žalmánek Martin jako vedoucí delegace a svým vlivem a známostí snažil se docílit kladného výsledku. Ve Zlíně bylo jednání s generálním ředitelem národního podniku „Bafa“ dr. Ivanem Holým, který této akci přál. Mezi vydatné podpůrce této snahy patřil Kočiš Josef, Pastyřík Miroslav a jiní.

Akce se dařila a dospěla ke kladnému výsledku, a tak dne 16. května 1948 na S. Ducha byl slavnostním způsobem položen základní kámen ku stavbě Kordárny ve Velké (továrny na umělé plátno pro vyztužování pneumatik) na pozemcích v Závodském poli k tomu účelu Národním výborem poskytnutých o ploše 4-5 ha půdy v blízké vzdálenosti

na SZ od Velké. Slavnost pořádal Národní výbor v čele předsedou NV Martinem Žalmánkem.

U příležitosti položení základního kamene pro Kordárnu byla uspořádána na místě samém v odpoledních hodinách - za krásného slunného svátečního odpoledne - národopisná slavnost s pestrým pořadem, na níž byly předvedeny ukázky místních tanců, zpěvů a zvyků. Slavnost byla zahájena mohutným krojovaným průvodem ze sokolského cvičiště na místo stavby. Z významných hostů byli přítomni: dr. Ivan Holý, dr. Václav Vacek, primátor města Prahy, poslanec František Mráz, předseda ONV z Hodonína Josef Kočiš, předseda NV ze Zlína I. Morýs.

Se stavbou bylo ihned po slavnosti započato, stavba šla rychle kupředu. Částečný provoz nastal brzy po 1. lednu 1950. V roce 1954 je v továrně zaměstnáno asi 500 dělníků.

Jiří Pšurný

Jenom zastávky?

Sociologové kdysi prováděli v jedné venkovské obci na severní Moravě průzkum, kdy se snažili zjistit, kde se lidé nejčastěji setkávají. Výsledek jejich průzkumu byl velmi zajímavý. Zjistili totiž, že nejčastěji se lidé se svými sousedy setkávali na autobusových zastávkách. Ostatně když přijedete na Vyškovec, do Hostětína nebo do Suchovských Mlýnů, brzy zjistíte, že se ve svém výzkumu rozhodně nemýlili.

Autobusové zastávky jsou pro setkávání obyvatel malých obcí přinejmenším stejně důležitým místem jako obchod nebo hospoda. A mimo to jsou často tím prvním, co spatří návštěvník přijíždějící zdaleka.

Jistě se všichni shodneme na tom,

že místa, kde se lidé setkávají, zastaví se, povídají si, by měla vypadat alespoň trochu kulturně. Stejně tak si všichni přejeme, aby se turistům a hostům na Bílých Karpatech líbilo. A jak moc záleží na prvním dojmu, je každému jasné. Zdaleka ne všechny autobusové zastávky ale mohou důstojně reprezentovat svou obec.

Asi jsme všichni zvyklí na typizované plechové boudy. Když byly nové, snad nepůsobily až moc odpudivě. Ale ta na obr. 1 je tak zanedbaná, že čekající cestující se do ní neschová v obavě, aby

mu nepadla na hlavu. Přesto takto stojí na svém místě už několik let. Jak tedy na to, aby i prostory pro čekání na autobus působily příjemným dojmem? Vždyť jejich vzhled může přispět k dobré náladě lidí a tudíž i k lepším kontaktům mezi nimi.

Pěkný příklad najdeme na Vyškovci na Hřibovni (obr. 2). Na místě omšelé plechové boudy tu vyrostl malý srub, navíc i vyba-

vený prostorem pro případný sezónní prodej občerstvení či pohlednic a suvenýrů. Roubené stavby byly vždy na Kopanických doma, čekárna má i odpovídající tvar a sklon střechy, takže na první pohled do krajiny patří. Spolu se stolem a lavičkami a vývěskou s informacemi o CHKO Bílé Karpaty tak vytváří důstojné okolí pomníku amerických letců, padlých na Vyškovci během 2. světové války.

Poblíž stojící druhá zastávka (mimo nímek) se alespoň schovala pod dřevěné obložení a keramickou krytinu. Řešení je to možná provizorní, ale levné a estetické.

Druhý příklad (obr. 3) je ze Suchovských Mlýnů. Tento typ zastávek tu stojí v širším okolí (např. v Suchově) a svým výrazem rovněž není místní architektuře cizí. Odvážným počinem tu jsou velká prosklená okna. Určitě tu ale - stejně jako jinde - platí, že pěkné a čisté čekárny jsou daleko méně devastovány než ty škaredé a poničené. Nezbyvá než Suchovským přát to nejvíce kultivovaných cestujících.

Pěkných zastávek se po Bílých Karpatech najde více. Za povšimnutí stojí i zatím nedokončená zděná zastávka v Hostětíně (obr. 4), kde myslí zároveň i na zasklené obecní vývěsky. Zajímavá je i zastávka v Nezdenicích (obr. 5), ze které jako by už trošičku dýchala lázeňská atmosféra nedalekých Luhačovic.

Určitě to není všechno, vždyť čím dál tím více obcí věnuje pozornost takovému zdánlivým drobnostem. Je to dobře, protože jen tam, kde se lidem líbí, se jim také může dobře žít.

Jana Hajduchová

Léto ve znamení folklóru...

Kopaničářské slavnosti

proběhly ve Starém Hrozenkově ve dnech 17. - 19. července. Oficiální zahájení proběhlo v pátek u Lípy bratrství přímo na československé hranici (viz foto). Za účasti starostů obcí Starého hrozenkova a Drietomy a farářů z obou farností si tu Češi i Slováci opět připomněli, že státní hranice vztahy mezi lidmi narušit nemůže.

Sobota pak patřila sérii vystoupení folklórních souborů i dechové hudbě, večer lidové zábavě. Mezi soubory již tradičně vynikali poněkud exotičtí hosté - soubor Dolcainer Alcalá de Chivert ze Španělska.

V neděli odpoledne vystupovaly dětské soubory. Kopaničárek, který dokázal zaplnit celé pódium, opět přesvědčil diváky, že na Kopanicích umí snad každé dítě tančit a zpívat.

Horňáckým slavnostem patřila Velká nad Veličkou o týden později, 24. - 26. července. Zahájil je krojovaný průvod, v jehož čele kráčeli starostové horňáckých obcí (obr. 1). Jeho součástí byla i přehlídka svátečních a obřadních krojů Horňácka (obr. 3). Náměstí pak ovládl soubor Lipovjan z Lipova (obr. 2). Nedělní závěr se tradičně uskutečnil u větrného mlýna v Kuželově (obr. 4).

Významné výročí slaví v září 1998 uherskobrodské Muzeum Jana Amose Komenského.

4. září proběhla jubilejní slavnost, spojená s vernisáží výstavy „100 let Muzea J. A. Komenského v Uherském Brodě.“ Muzeum patří mezi významná

specializovaná česká muzea. Vydává kmenologický časopis *Studia Comeniana et historica* ceněný i v zahraničí, je pravidelným pořadatelem mezinárodních kmenologických kolokvií. Jeho expozici J. A. Komenského lidstvu, otevřenou při příležitosti 400. výročí narození J. A. Komen-

ského, byla udělena záštita UNESCO. Při této příležitosti vydává muzeum almanach, věnovaný jeho historii i současnosti.

Jana Hajduchová

FEJETON

Hřebík

Už několik let mám pocit, že si vytváříme nové milníky času, že - na rozdíl od dob minulých - dnes žijeme od voleb k volbám. Nedlouho po komunálních přišly senátní, pak co by dup parlamentní, no a teď nás čekají zase ty komunální. Budeme volit obecní a městská zastupitelstva, opět se budou volit starostové, místostarostové. Čeká nás nelehký úkol - jak posoudit, který starosta se ve své funkci osvědčil? Jak to poznat?

Vždyť každý je jiný. Jeden se postaral o školu, druhý ne, ale zase vyřešil problém s kanalizací a vodou, třetí zavedl do obce plyn... Těžko posuzovat.

Nedávno jsem byla na obecním úřadě v Hostětíně. Poté, co jsme skončili jednání, jsem sedla do auta, ale hned mě zarazil zvláštní kodrcavý zvuk. Zastavila jsem a v pravém zadním kole našla ke svému úžasu dobře zabodnutý hřebík. A ne ledajaký - pořádný krovák.

Starosta byl nedaleko, našly se ještě dvojce další ochotné ruce (kterým tímto děkuji) a kolo bylo během chvíle vyměněno.

Starosta se mezitím zamyslel - a

vzpomněl si. „No ano, ten hřebík jsem včera donesl chlapům, co tu zaměřovali. Podívej, tam co je ten červený křížek, tam měli nivelák. A oni ho chtěli přitlouct k zemi, tak ho ohnuli, a pak zůstal ležet táhle...“ Během chvíle nám vyličil přesnou historii hřebíku i se zdůvodněním, proč ležel tam, kde ležel, proč byl ohnutý tak a ne jinak, kde byl předtím a proč je tam, kde je nyní.

Napadá mě ještě jeden způsob hodnocení starostů. Nejlepší starosta je ten, který má o své obci dokonalý přehled. Třeba jako ten hostětínský.

Jana Hajduchová

Za panem Špirudou

Pro těžkou zrakovou poruchu spojenou s léčením v nemocnici jsem od jara letošního roku odkládal pravidelné nahlédnutí do zeleného království. Za bezesných nemocničních nocí jsem se viděl pod korunami našich posledních velikánů oskerušit a hledal mladé stroměčky všech našich druhů pěstovaných Frantou Špirudou v Tvarožné Lhotě.

Po vyzkoušení jízdy na kole jsem si dodal odvahy a jel spíše po paměti polními cestami pod Šumárníkem. Zdálo se mně, že čím dále, tím lépe vidím na kmeny i koruny meruněk. Rouboval jsem

je spolužákůma jejich rodičům - obyčejné durancie a špendlíky vzácnými ještě roubyz Valtické školy po roce 1938 a z Mělnické školy po roce 1947 se jmény Mandlova, Ananasová, Roztorká...

Takto jsem v neděli před Svatou Markétou dotlačil kolo před domek Špirudových. Před dveřmi dozrávaly hrušky Markětky. Paní Špirudová seděla sehnutá za stolem a v pláči mně sdělila, že

manžela potkalo neštěstí při kosení trávy pro kravičku minulý čtvrtek. Bylo to v těžko přístupné zmoře a museli ho snést se synemk přivolané sanitce. Po předcházejícím srdečním infarktu nebylo už pomoci.

Dne 16. července v 16. hodin měl poslední rozloučení. Tak se celá obec Tvarožná Lhota rozloučila s jedním z největších znalců starodávného ovocnářství, novodobého včelařství i celého zemědělství.

**Ladislav Jagoš
Lipov**

Aktuality z bělokarpatských luk

Letní sezóna plná sluníčka už skončila, a tak je třeba říct o jedné z hlavních činností Správy CHKO v tomto období - údržbě květnatých luk.

Správa se podílela na zajištění managementu lučních porostů prostřednictvím několika zdrojů. První možností byly vlastní prostředky Správy, které byly použity především na údržbu rezervací a letos rovněž na péči o památné stromy. Celkový finanční objem těchto prací činí 750.000 Kč.

Dalším významným zdrojem byl Program péče o krajinu Ministerstva životního prostředí (MŽP) ČR. V letošním roce bylo podáno celkem 67 žádostí, z nichž uspokojeno bylo 35 v celkové finanční výši 3,4 miliónů Kč. Bohužel musím konstatovat, že tentokrát si „úřednický šiml“ pěkně zařadil. Díky špatnému vzoru smluv zaslánému z Prahy se musely veškeré přijaté smlouvy 2x po sobě opravit a do konce srpna ještě neměli žadatelé své smlouvy podepsané z ministerstva zpět. Tento fakt neúměrně protahuje zhotovování prací, jejich předávání a nepřispívá k dobré spolupráci ochrany přírody s obyvateli Bílých Karpat. Proto bych se chtěla na tomto místě omluvit všem, kterým tyto nedostatky v administrativě způsobily nepříjemnosti. Věříme však, že nám počasí bude nadále nakloněno a podaří se sezónu co nejlépe zakončit.

Kromě Správy CHKO Bílé Karpaty se velmi aktivně podílí také několik organizací Českého svazu ochránců přírody (ČSOP). Ze Státního fondu životního prostředí je v současné době realizována akce Rekonstrukce lokality Cihelna ve Slavičíně. Jedná se o revitalizaci mokřadu, vyčištění lokality a výsadbu zeleně, kterou provádí místní ČSOP Zálesí. Dále pokračuje také pilotní projekt MŽP Komplexní údržba NPR Čertoryje, zaštiťován ČSOP Bílé Karpaty ve Veselí nad Moravou. Důležitou „vlastovkou“ v oblasti údržby luk je projekt Ochrana přírody a krajiny obnovou pastvyovců v severní části Bílých Karpat, kde pokosené plochy budou v podzimních měsících šetrně přepaseny. Tento projekt garantuje ČSOP Kosenka (Valašské Klobouky) ve spolupráci se soukromým zemědělcem ing. Pavlem Šeligou.

Stále je patrné, že se letos, i přes snížené finanční prostředky, mnoho lidí podílí na údržbě a záchraně naší pěkné krajiny.

Eliška Bittnerová

Památné stromy

Památné stromy jsou jednou z kategorií chráněných objektů podle zákona na ochranu přírody a krajiny (č. 114/1992). Těmi dalšími jsou zvláště chráněná území (velkoplošná – národní parky a CHKO, maloplošná – přírodní rezervace a památky), zvláště chráněné druhy rostlin, živočichů a nerostů. Stromy do kategorie památné zařazuje a vyhláší příslušný orgán ochrany přírody, tedy na území CHKO Bílé Karpaty Správa CHKO.

Důvodem k vyhlášení je mimořádný význam stromu, skupiny stromů nebo stromořadí. Tím je rozuměno stáří a vzrůst stromu (i s ohledem na druh), některé stromy jsou významné krajinné dominanty nebo mají historický význam.

Uváděná kritéria se mohou lišit podle druhu dřeviny. Například stoletý dřín nebo hloh již stojí za ochranu, zatímco pro stejně starý dub či buk není tento věk samotný zdaleka dostačující. U nich bude hranice této kategorie kolem 150 let současné mohutnosti kmene a rozložitosti koruny. Dominance v krajině či význam lokality (historický, kulturní) mohou umožnit vyhlášení i stromů relativně mladých. Rovněž je vhodné vyhlásit i stromy, které

požadovaným kritériím teprve blíží a důslednou ochranou jim umožnit dosažení požadovaných parametrů v budoucnu.

Jiným pohledem než na zmíněné a další hospodářské dřeviny (jasan, javor mléč a klen, habr) včetně lip se budeme dívat na dřeviny ovocné. Osmdesátiletá jablona je již „Metuzalém“, u hrušky je to počátek atraktivního věku. Ostatní ovocné dřeviny jsou v této kategorii výjimkou, která však může být tím cennější.

Za zvláštní zmínku stojí jeřáb oskeruše. Po desetiletích nežámu a lhostejnosti, kdy mnoho krásných stromů vzalo za své vykácením na scelených lánech nebo při probírkách v lese, chemizací zemědělství či prostou bezohledností při mechanizo-

vaných pracích na polích, prožívá renesanci svého ocenění. A to z hlediska ovocnářského, krajinářského i lesnického. Znovu stoupá zájem o její výsadbu a pěstování. Oprávněně. Tato dřevina, zde na severní hranici výskytu, je velmi atraktivní a k jižní části Bílých Karpat tradičně patří. Mohutné stromy staré i několik staletí jsou v krajině skutečnou

Lipa na hřbitově v Kněždubě

perlou. Obnovený zájem dává oskeruši šanci i do budoucnosti. Zajímavým stromem je ve volné krajině i jeřáb břek. Těchto stromů, které upoutají zejména při podzimním rudnutí a žloutnutí listů, je jako kandidátů na prestižní titul pouze několik. Škoda. Strom s široce rozložitou korunou má v krajině svůj půvab a zaslouží si zvýšenou pozornost při výskytu z ptačího výsevu. Pak v kategorii památných jich jednou snad přibude.

Jak je garantována ochrana památných stromů? Především zákazem škodlivých činností v ochranném pásmu o poloměru desetinásobku průměru kmene. V případě potřeby většího pásma jsou takové činnosti vázány na souhlas Správy. Vyhlášené památné stromy jsou označeny tabulí s malým státním znakem, umístěnou tak, aby strom nepoškozovala, t.j. na sloupku. Dříve vyhlášené stromy (jako chráněné přírodní výtvořky nebo chráněné přírodní památky) byly označovány malým smaltovaným ze-

Lipa v Petrově

leným štítkem s nápisem „Strom chráněný státem“. Tyto stromy novým zákonem přešly pod kategorii „památný strom“, ale štítky přibité většinou na kmen na nich ještě často přetrvávají.

Chcete na závěr nějaký příklad bělokarpatského bohatýra? Buk s obvodem 575 cm (měřeno ve výšce 1,30 m), břek 355 cm. Kde? Hledejte! Třeba najdete jiné, o nichž nevíme, možná i mohutnější. Pak zbývá jen to nám napsat.

Libor Nováček

Kontaktní místo Brumov zůstane

Od 1. září loňského roku - dle organizačního opatření Správy CHKO ČR z 15.5.1997 - je pracoviště Správy CHKO Bílé Karpaty v Brumově kontaktním místem. V praxi to znamenalo, že na adrese Podzámčí 860 byla pro komunikaci s občany zajištěna přítomnost minimálně jednoho pracovníka v pondělí, středu a pátek, a to od 8 do 17 hod.

Bohužel jsem od září tohoto roku týdenní provoz kontaktního místa musel změnit pouze na dva dny (pondělí, středa) týdně a to z finančních a organizačních důvodů. Je třeba na tomto místě zdůraznit, že dřívější provoz byl nadstandardní - orgány státní správy jsou dle usnesení vlády České republiky ze dne 25. října

1995 povinny zabezpečit úřední dny v pondělí a ve středu v sídle a na detašovaných pracovištích, o kontaktních místech se v usnesení nemluví. Proto s omezením úředních dní v Brumově na dva dělá Správa CHKO stále více než vláda ukládá. Ostatně v České republice není běžné, že by Správa CHKO měla detašovaná pracoviště, zpravidla mají pouze jedno sídlo.

Zkrátka do v severní části CHKO potřebuje vyjádření Správy CHKO, má stále ještě možnost přijít v pondělí nebo ve středu a nemusí jezdit do Luhačovic.

Petr Dolejský
vedoucí Správy CHKO
Bílé Karpaty

Adresa Správy CHKO pro písemný styk:

Správa CHKO Bílé Karpaty
Nádražní 318
763 26 Luhačovice
tel. 067-933710, 932580
úřední dny: pondělí a středa
8.00 - 17.00 hod.
e-mail: bilekarp@schkocr.cz

Další pracoviště jsou:

Detašované pracoviště
Správy CHKO Bílé Karpaty
Bartolomějské nám. 47
698 01 Veselí nad Moravou
tel. 0631-322545, 324792
e-mail: csop@es-servis.cz
úřední dny: pondělí a středa
8.00 - 17.00 hod.

Kontaktní místo Správy
CHKO Bílé Karpaty
Podzámčí 860
763 31 Brumov
tel. 0636-330305
úřední dny: pondělí, středa
8.00 - 17.00 hod.

Zlínské lesy a háje

Bílé Karpaty, to jsou orchidejové louky nebo Moravské Kopenice. Avšak, i listnaté lesy severní části CHKO stojí za to. O tom svědčí fakt, že několik desítek čtverečních kilometrů lesů je zařazeno do jádrové zóny biosférické rezervace. Většinou se jedná o bučiny při hranici se Slovenskem, ke kterým patří tři z celkově 9 lesních bělokarpatských rezervací: přírodní památky (PP) Chladný vrch, Okrouhlá a Sidonie.

PP Sidonie je 13 ha velké území s vzácně mohutnými buky nacházející se nad údolím řeky Vlárky cca. 2,5 km severovýchodně od hraničního přechodu Vlárský průsmyk. Jsou dvě možnosti, jak se tam dostat: buď po asfaltové silnici odbočující od státní silnice č. 57 nebo z obce Sidonie od rekreačního střediska po lesní cestě.

Přírodní památka Chladný vrch

Význam této památky je ve vysoce kvalitním 170 let starém bukovém porostu. V současné době neobvyklé stáří tohoto lesa nám krásně dokumentuje dobré hospodaření několika generací lesníků. Ti v minulosti prováděli jen probírky. V současné době je porost dle ochranného režimu ponechán bez zásahů.

Sidonie je i ornitologicky zajímavým územím, je hnízdištěm několika vzácných ptáků, jako čáp černý, holub doupňák a lejsek bělokrký. Celkem zde roste přes 70 druhů rostlin. Dominantním druhem je kyčelnice cibulonos-

ná, která na jaře místy tvoří koberec. V létě lze objevit veneník dvoulistý a okrotici červenou. Mykologicky je PP Sidonie parádní území. Najdete tu téměř všechny houby, které podle literatury jsou typické pro bučiny, např. ryze zelený, holubinku nádhernou a dosti vzácný choroš smolokorku bukovou.

1,5 km jihozápadně od PP Sidonie leží PP Okrouhlá. Je to však les úplně jiného charakteru. Oproti Sidonii se totiž jedná o les s bohatou směsí listnatých dřevin. Převažuje sice buk, ale rostou zde i dub letní, javor klen, javor mléč, lípa malolistá, jilm horský a vtroušeně i třešeň ptačí. Porost má věk kolem 130 let. Od jeho vyhlášení v roce 1991 je ponechán přirozenému vývoji.

Na rozdíl od dřevinného patra je bylinný podrost poměrně chudý se zcela běžnými lesními druhy jako maňinka vonná, netýkavka nedůtklivá, šalvěj lepkavá, vzácně i lilie zlatohlávek a lýkovec jedovatý. Z hub jsou odsud známé pouze běžné druhy.

K významnějším ptákům patří lejsek bělokrký, holub doupňák a strakapoud bělohlavý. Nejednoznačný je výskyt sýce rousného.

PP Okrouhlá leží pod kótou Okrouhlá 656 m a má 12 hektarů. Je přístupná z nahoře uvedené asfaltky - na rozcestí odbočit doleva, do kopce.

Na druhé straně Vlárského průsmyku se nachází třetí lesní rezervace, PP Chladný vrch. Jsou to dva bukové porosty od sebe vzdálené asi kilometrůs celkovou výměrou 2,5 ha. Najdete je od silnice z obce Sv. Štěpán na jihozápad, 2 km od konce obce. Charakter je podobný PP Sidonie: bučiny zde mají 150 až 170 let. Kromě buku se zde vyskytuje i javor klen.

Přírodní památka Pod Vrchy

Hlavní význam této památky leží v populaci krásného tesaříka alpského, který jinde v republice již patří k vyhynulým druhům. Bylinný podrost je vyvinut slabě s několika běžnými lesními druhy. Území má však význam v tom, že přes jeho malou výměru zde roste spousta hub typických pro bučiny jako korálovec bukový nebo vějířovec obrovský.

Chladný vrch je i hnízdištěm holuba doupňáka, lejška malého a budníčka lesního.

Ve srovnání s předešlými třemi rezervacemi je PP Pod Vrchy u Bohuslavic nad Vláří botanickým rájem. Zejména na jaře je velice barevná, když tu kvetou bílé sněženky, sasanky hajní a ptáčince velkokvěté, žlutě sasanky pryskyřníkovité a hvězdnatce čemeřicové, nachově dymnivky duté (některé však mají bílé květy) a pině, hrachory jarní, kyčelnice cibulonosné. Roztroušeně se zde vyskytují i plícník lékařský, vraní oko čtyřlísté, pstroček dvoulistý a jiné typické hájové byliny.

Vzácnějšími druhy ptáků jsou zde lejsek bělokrký a žluna šedá.

Lesní porost PP Pod Vrchy má výměru 1,2 ha a je tvořený převážně habrem výmiadkového původu s příměsí dubu a smrku. Snahou je snižovat podíl smrku v zastoupení dřevin a zvyšovat podíl dubu a vtroušených listnáčů.

Tuto pěknou památku najdete 1,5 km JV od obce Bohuslavice nad Vláří.

Jan W. Jongepier

Výreček malý

V noci z 5. na 6. června 1997 jsem u Suchova uslyšel vytrvalé pískání malé sovy. Okamžitě mně přišlo na mysl, že se ozývá kulíšek nejmenší, kterého před pár týdny v této oblasti pozoroval kolega Petr Pavelčík. Proto jsem se snažil sovu přilákat na magnetofonový záznam kulíškovy hlasy. Úspěch byl okamžitý: sovička zmateně kroužila kolem, poposedávala po okolních stromech a po zemi, až přistála na magnetofonu s úmyslem zahnat neznámého konkurenta. Kulíškův hlas však záhy vystřídala následná nahrávka puštíka bělavého, která sovičku tak vylekala, že zbytek noci o sobě už nedala vědět. Slyšel jsem ji potom ještě několikrát, také místní obyvatelé si povšimli nového nočního hlasy ve svém okolí. Sova se ozývala v okruhu o průměru 1,5 km. Celý loňský rok jsem hlas přepisoval kulíškovu nejmenšímu, neboť myšlenka, že by mohlo jít o tak vzácný druh, jako je výreček malý, se mi zdála příliš směšná.

Letos na jaře jsem se na „kulíška“ lépe připravil. Nainstaloval jsem několik budek a již od časného jara jsem se pokoušel sovu objevit. Mamě.

Všechno mělo změnit až jedno květnové ráno. Tenkrát přijel na návštěvu známý bměnský ornitolog ing. Miroslav Čapek. Dne 8. května jsme byli na nohou už od 4 hodin ráno. Náhle jsme uslyšeli známé pískání a Mirek, jeden z našich největších znalců ptačích hlasů, okamžitě identifikoval výrečka malého. Věrným napodobením výrečkova hlasy se mu podařilo přilákat sovu až do nejtěsnější blízkosti. Jelikož se již rozednívalo, detailně jsme si mohli výrečka prohlédnout dalekohledem.

O nálezu jsem se zmínil několika místním ornitologům. Tato zpráva se lavinovitě šířila dál, až jsem se začal obávat, že neustálé pronásledování ornitology výrečka

vypudí. Naštěstí se ale tak nestalo. V červenci byla pak objevena vyvedená mláďata, jedno dokonce okroužkováno. Podařilo se také objevit hnízdní strom. Naposledy jsem pozoroval celou rodinu výrečků (dospělý pár a čtyři mláďata) dne 23. července 1998. V té době se pohybovali už ve vzdálenosti 150 metrů od hnízda. Ačkoli mláďata byla již plně vzletná, přesto je rodiče přikrmovali. Závěrem lze jenom doufat, že se rodina výrečků příští rok opět vrátí. Držme jim palce, aby bez problémů zdolali dalekou pouť do Afriky.

Jiří Mikulec
Uherské Hradiště

Výskyt výrečka malého (*Otus scops*) patří bezesporu k nejzajímavějším faunistickým údajům v CHKO Bílé Karpaty. Jedná se totiž o jediný prokázaný výskyt v České republice v současné době.

Centrem výskytu výrečka malého je jižní Evropa, kde tato sova dosahuje poměrně vysoké početnosti. Severní hranici rozšíření tvoří Maďarsko, teplé oblasti Rakouska a jižní Slovensko. Do teplejších oblastí Moravy se zatoulává jen velmi vzácně. Pozorování z jihovýchodní Moravy jsou velmi sporadická. Patřík nim hlas volajícího samce z roku 1975 v jablonořovém sadu u Strážnice, v letech 1985 – 1989 pravděpodobné hnízdění na Ždánicku a v roce 1989 hlas volajícího samce u Vičnova.

Hnízdním prostředím výrečka jsou otevřené biotopy s lesíky, sady, vinicemi a zahrady na okrajích obcí. Hnízdo bývá umístěno nejčastěji v dutině stromu, v budovách či hnízdě po jiném druhu ptáka.

Výreček malý je velký jako drozd. Šedavohnědé zbarvení je do-

plněno jemnými tmavými vzory. Na hlavě má malá ouška. Nejnapadnějším projevem je hlasité pískání, které v intervalu několika vteřin neustále opakuje. Je ale možné, že uniká pozornosti ornitologů na více vhodných lokalitách.

Výreček malý je u nás chráněný druh a patří do kategorie kriticky ohrožených druhů.

Bohumil Jagoš
Správa CHKO Bílé Karpaty

Naše Země

Naše příroda je krásná a
hrdá
žije tu spousta zvířat
mládě k mámě s láskou si
sedá
a všechno začne zpívat.

Ale lidé ji stále ničí
všemi zlymi činy
pro peníze nic nehraničí
nemají pocit viny.

Některí ji mají rádi
a proto ji tak chrání
jsou s ní kamarádi
a nic jim nezabrání.

Na Zemi všichni žijeme
musíme ji bránit
pořád ji však ničíme
ale krása nejde vrátit.

Z Ilčíková, N. Pěnicová,
J. Čechová, I. Chovancová
- ZŠ Hodonín

luční houby?

Většina houbařů nalézá své úlovky v lese. Část houbové říše však roste na loukách, odhadem dokonce 15 %. Nálezy z luk mají tu výhodu, že jejich správná jména lze zjistit mnohem jednodušeji než ty z lesů. Odpadají totiž všechny hřibovité, ryzce, holubinky, muchomůrky, pavučince, vláknice, slizivky, šfavnatky, čirůvky z rodu *Tricholoma* a ještě mnohé jiné. Tyto houby rostou pouze v soužití se stromy (tvoří mykorrhizu) a proto je jejich výskyt na loukách - pokud se tam dřeviny moc nevyskytují - vyloučený.

Žampióny

Z celkem 15 druhů žampiónů rostoucích na loukách jsou u nás nejběžnější žampión polní a velkovýtrusný, žampión ovčí a zápašný najdeme spíše na nivních loukách kolem Vlárky, Olšavy a Moravy. Všechny mají víceméně bílé plodnice a prsten na třeni. **Žampión polní** (*Agaricus campestris* - obr. 1) má přitom úzký prsten, v mládí růžové lupery a je středně veliký - klobouky mají většinou průměr pod 10 cm). **Žampión velkovýtrusný** (*A. macrosporus*) tvoří plodnice do 30 cm, má nápadný tlustý prsten a jeho tření je bíle vločkovité až šupinaté. Tento druh je už vidět od konce května, žampión polní je spíše druhem podzimním. Vzácně lze na bělokarpatkých loukách najít i žampióny s hnědými, vláknitými klobouky. Jedná se o **žampión porfyrový** (*A. porphyrocephalus*) nebo **měďohnědý** (*A. cupreobrunneus* - obr. 2). Kromě žampiónu zápašného jsou všechny jedlé.

Často zaměněna se žampióny je **bedla zardělá** (*Leucoagaricus leucothites*), která má však stále bílé lupeny a dává přednost nivním loukám. Podobná velikostí i barvou je **čirůvka májovka** (*Calocybe gambosa*), kterou však pro její růst a moučnou vůni by málokdo mohl považovat za žampión.

Často zaměněna se žampióny je **bedla zardělá** (*Leucoagaricus leucothites*), která má však stále bílé lupeny a dává přednost nivním loukám. Podobná velikostí i barvou je **čirůvka májovka** (*Calocybe gambosa*), kterou však pro její růst a moučnou vůni by málokdo mohl považovat za žampión.

Bedly

Výbornými houbami do kuchyně jsou velké bedly, z kterých **bedla vysoká** (*Macrolepiota procera* - obr. 3) je nejhodnější. Některé příbuzné druhy jsou vzácnější a vyskytují se spíše v trávě starých sadů než na loukách. Tyto bedly se liší od bedly vysoké trochu menší velikostí a méně výraznými šupinami na klobouku a třeni. Jsou to tři, **bedla štíhlá** (*M. mastoidea* - obr. 4) s bílým vláknitým kloboukem, **bedla odřená** (*M. excoriata*), která má téměř hladký bílý klobouk s hladkým bílým třením, a **bedla Konrádova** (*M. konradii*) s hnědým hvězdovým středem klobouku.

Ne všechny bedly jsou jedlé. Pokud mají klobouk o pouhé několika centimetrech v průměru, jejich konzumaci nedoporučujeme. Nejčastější je **bedla hřebenitá** (*Lepiota cristata*), která roste především na okrajích cest, na zahradách apod. Klobouk má oranžovohnědé šupinky, druh má docela ostrou, kyselou vůni. Náročnějším druhem je **bedla bílá** (*L. alba*), který potřebuje nehojené louky. Je skoro celá bílá, má skromný prsten a vločkovité tření.

Závojenky

Pokud najdete na loukách hnědavě zbarvené houby s růžovými lupeny, můžete si být téměř jisti, že jde o závojenku. O jakou, je složitější otázka. Závojenek je totiž velké množství druhů.

V Bílých Karpatech se na podzim nejvíce setkáme s třemi druhy. Nejčastější je **závojenka hedvábitá** (*Entoloma sericeum* - obr. 5) s tmavohnědým až skoro černým, několik cm širokým kloboukem. Štíhlejší a světlejší je **závojenka pastvištní** (*E. conferendum*), která se vyznačuje i tím, že okraj klobouku je pruhovaný. Od předešlých se liší **závojenka šedohnědá** (*E. porphyrophaeum* - obr. 6) statnějším vzhledem (klobouk 5-10 cm, tření až přes 10 cm vysoký) a pruhovaným jemně vláknitým kloboukem a třením. Tento druh je poněkud náročnější a roste hlavně na dokonale udržovaných loukách.

V dubnu a květnu se vzácně objeví **závojenka jarní** (*E. vernum*), která je jinak velmi podobná závojence hedvábité. Závojenky jsou většinou jedovaté.

1

2

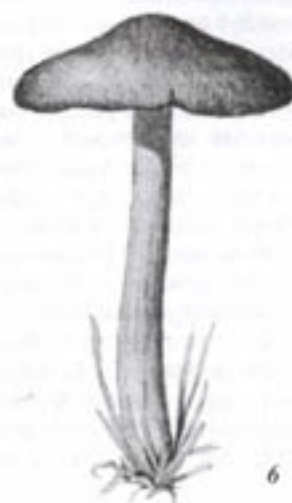

3

4

5

6

Strmělky

I tyto hnědé až bílé houby s bledými lupeny jsou podezřelé. Dvě z menších jsou i prudce jedovaté. Jedná se o strmělku potůčkovou a odbarvenou. Obě mají, jak skoro všechny strmělky, ploché až nálevkovité klobouky, avšak **strmělka potůčková** (*Clitocybe rivulosa* - obr. 7) má hnědavý klobouk s bíle ojištěným povrchem, zatímco **strmělka odbarvená** (*C. dealbata*) je bílá. Jinak se trochu podobají špičce obecné, která má většinou klobouk s hrbolem a tuhý třeň.

Často je také možno na bělokarpatských loukách pozorovat jedlou **strmělku zemězvatnou** (*C. geotropa* - obr. 8), která by měla růst v listnatých lesích.

Má typickou sladkou vůni a klobouky až 20 cm široké. Barvu má pleťovou. Podobnou velikost a tvar má **běločehrátko obrovská** (*Leucopaxillus giganteus*), která však nevoní tak výrazně jak strmělka zemězvatná. Oba druhy se dají najít ve větším množství v čarodějných kruzích.

Čirůvky

Nejčastější čirůvkou našich luk je bezpochybně **čirůvka zamližená** (*Lepista luscina* - obr. 9). Je to houba pořádné velikosti, masitá a výborná na jídlo. Klobouk má zcela plochý se šedohnědou barvou. Dostí typické jsou tmavší okrouhlé skvrny v kruhovitých skupinách. Lupeny jsou bledé až světle hnědé. Znamější, však na loukách se méně vyskytující, je příbuzný druh **čirůvka dvoubarvá** (*Lepista saeva*), která se jednoduše pozná podle fialového třeně.

Voskovky

Absolutní špičkou v lučních houbách jsou voskovky, s výraznými barvami. Co se týká krásy, dají se považovat za naše orchideje mezi houbami. Ale i ekologicky je lze srovnávat se vstavači. Mnohé voskovky rostou pouze na dobře udržovaných loukách a jsou proto celkem vzácné. Naopak je možno na vhodných místech najít více druhů dohromady. Existuje dokonce stupnice, která určuje kvalitu louky dle počtu druhů voskovek.

Bohužel je i jich několik desítek a proto tedy pouze výběr z těch nejhojnějších. Ze žlutě zbarvených je **voskovka žlutavá** (*Hygrocybe flavescens*), která je celá žlutá, nejhojnější. **Voskovka kuželovitá** (*H. conica* - obr. 10) je spíše oranžová, má špičatý klobouk a hlavně dolní část třeně po dotknutí černající. Tyto dva druhy mají klobouky do 5 cm. **Voskovka granátová** (*H. punicea*) s intenzivně červeným kloboukem i třeněm a lupeny dosáhne až 10 cm v průměru.

Méně nápadná a zase menší je **voskovka papouščí** (*H. psittacina*), která má velice proměnlivé barvy, často převažuje zelená, ale ukazuje i hnědé a žlutové barvy. **Voskovka luční** (*H. pratensis* - obr. 11) vypadá na první pohled jako špička obecná, je však oranžovější, má tlustší třeň a na něj mírně sblížené lupeny. Je rovněž jedlá.

Občas je na loukách k zahlédnutí i **šfavnatka panenská** (*H. virginea*) s bílými barvami a vzhledem jako strmělka. Podle tlustých a oddálených lupenů však poznáte, že to strmělka nemůže být.

I když se některé druhy voskovek dají jíst, jsou mezi nimi i jedovaté, takže - i pro jejich vzácnost - nesbírat.

Malé hnědé houbičky

Skupina menších hub s hnědými lupeny dělá i odborníkům problémy s určováním. Proto se s nimi zde nebudeme příliš podrobně zabývat. Patří do ní mnoho druhů čepiček (*Conocybe*, *Galerina*), několik polniček (*Agrocybe*).

Ze stejných důvodů nemá smysl v rámci této rubriky probírat různé štihlé houbičky jako křehutky, lysohlávky, hnojníky, helmovky a podobně.

Nemůžeme však zapomenout na pár dobře poznatelných druhů našich luk. Jsou to dva zástupce rodu límcovka, **límcovka věnčená** (*Stropharia coronilla*) se světle žlutohnědým kloboukem a **límcovka bílomodrá** (*S. pseudocyanea*) s modrozelenými barvami, obě mají pstence. Také zde zaslouží být jmenován a zobrazen **slzečník žlutkový** (*Bolbitis vitellinus* - obr. 12), velmi křehká houba se žlutým, později bledohnědým, rýhovaným kloboukem. Najde se od jara do podzimu především na hničícím senu.

Jan W. Jongepier

Ekoton

Přírodovědci jsou zvyklí rozdělovat svět na jasně definované jednotky. Nižší a vyšší rostliny, bezobratlí a obratlovci, producenti, konzumenti, rozkladači. A krajinu dělí na jednotlivé biotopy - les, louka, orná půda, vodní plochy....

Ekologové však došli na to, že velmi významné je i přechodné pásmo mezi jednotlivými biotopy. Toto pásmo je známé jako **ekoton**.

Význam ekotonu se projevuje především v tom, že má často více druhů rostlin a živočichů než v každém z biotopů, které s ním sousedí. Ekoton totiž nabízí možnosti jak druhům jednoho, tak druhého biotopu, a navíc má i své typické druhy. Musí však být dostatečně široký a tím tvořit postupný přechod. V tomto případě funguje jako důležitá zásobárna a nárazník.

Jako příklad může sloužit lem - ekoton mezi loukou a lesem. Na okraji lesa se ještě vyskytují rostliny stíno- a vlhkomilné, podmínky však dávají možnosti i světlo milnějším prvkům. Ze strany louky naopak vidíme, jak se do ekotonu dostávají rostliny, které sice milují světlo či snázejí sucho, ale které špatně přežijí kosení nebo pasení porostu.

K tomu existuje ještě několik druhů, kterým nevyhovuje ani velká tma ani ostré světlo, a proto jsou schopné přežít pouze v lemech. I pro ptáky a různé savce jsou lemy nezbytné. Najdou tam příležitost ke hnízdění a úkrytí, mají jak les tak louku hned po ruce.

Příkladný lem má šířku několika metrů a je křovinatý s růžemí, hlohy, trnkami, ostružiníky, maliníky a jinými keři, které i svým vzhledem změkčují hranici mezi porostem vysokých stromů a krátkostébelnou loukou. Někdy tento obrázek zdokonalují tužemské liány, plamének plotní nebo chmel otáčivý.

Vědět něco o ekotonech je také důležité v případě přechodu ze souše do vody. Pokud jste předešlému rozuměli, má nyní být jasné, že „ekologický“ běh je pozvolný, široký. A pokud takový najdeme, lze zde očekávat rušný život.

Ekoton však nemusí být jen v ohraničené linii. Příkladem plošného ekotonu jsou bělokarpatské louky s rozptýlenými stromy - což je také jedno z tajemství jejich velké pestrosti.

Jan W. Jongepier

NAŠE LÉČIVKY

Zlatobýl a zeměžluč

Celík zlatobýl je vytrvalá bylina z čeledi hvězdnicovitých (složnokvětých). Dorůstá až 1 m a kvete od srpna do října. Žluté květní úbory jsou sestaveny v hrozovitá květenství. Najdeme ho na okrajích lesů, anebo na prosvětlených místech v lese. Sbírá se celá rostlina těsně před květem, protože při sušení rád zpápěří. Nejlepší je sbírat jej odpoledne, kdy obsahuje nejvíc silic. Sušíme jej ve stínu v prů-

vanu, zavěšený v malých svazcích.

Pozor na záměnu se starčekem hajním a s (vyššími) celíky kanadské a obrovské, nepůvodní druhy z Ameriky, které se nyní rozšířily podél našich silnicí a vodních toků!

Celík zlatobýl je vynikající léčivka na ledviny a močové cesty, při poruchách látkové výměny a při onemocnění prostaty. Nejběžnější je užívání nálevu 3x denně před jídlem, je však lépe neužívat jej dlouhodobě bez přestávek.

Zeměžluč lékařská (dříve nazývaná zeměžluč menší) je jednoletá bylina z čeledi hořcovitých. Kvete v červenci a srpnu, nejlépe

se sbírá na pokosených lukách v otavě. Poznáme ji podle krásné růžových květů, které jsou sestaveny v bohaté vrcholiky. Sbírá se nať. Sušíme ji rychle ve stínu a uchováváme v tmavé místnosti, aby nezměnila barvu. Droga má velmi hořkou chuť. Užívá se při nechutenství, na povzbuzení trávení, při onemocnění jater, při rekonvalescenci, ale i při cukrovce.

Nálev: 1 čajovou lžičku řezané drogy zalijeme 1/4 l vroucí vody, necháme asi 10 min. vyluhovat. Pijeme hořký či oslazený medem asi hodinu před jídlem 3x denně šálek.

Vlasta Ondrová

Máme nový zákon o odpadech (2)

V minulém čísle jste si mohli přečíst první část článku, upozorňujícího na klady a zápory nového zákona o odpadech. Ten vstoupil v platnost 1. ledna 1998 spolu se čtyřmi novými vyhláškami, které jej doplňují a upřesňují.

Pravomoc obcí

V případě nesplnění povinností stanovených obecní obecně závaznou vyhláškou mohou obce velmi důrazně využít sankcí a ukládat pokuty do výše 10.000,- Kč řadovému občanu a do 300.000,- Kč firmám. To je ohromný nárůst pravomocí obce a je důležité, že takto uložené a vybrané pokuty se stávají příjmem rozpočtu obce. Obce by se měly velmi rychle naučit využívat tohoto sankčního institutu, neboť tak jednak přispějí k ozdravení životního prostředí obce a jednak povýší svůj rozpočet. Obce by rozhodně neměly spoléhat na přestupková řízení vedená okresními úřady, neboť na rozdíl od

dřívějšíka se pokuta udělená okresním úřadem nyní celá stává součástí státního rozpočtu a do rozpočtu obce z ní neplyne ani koruna.

Skládky a jejich zajištění

Dalším přínosem nové legislativy je finanční zajištění a budoucnost řízených skládek. Poplatek za uložení odpadů na skládku se nyní skládá ze dvou složek a to základního poplatku a rizikového poplatku u nebezpečného odpadu. Pokud byla tříděním z komunálního odpadu odstraněna nebezpečná složka, je možné při jeho uložení uplatňovat slevu. Kontrolu placení poplatků na skládce provádí příslušná obec.

Zákon dále ukládá provozovateli skládky vytvářet si finanční rezervu na cílovou asanaci, rekultivaci a následnou péči o skládku po ukončení jejího provozu. Tato péče musí být zajištěna v délce minimálně 15 let u skládek komunálního a ne-

bezpečného odpadu a nejméně 5 let u skládek ostatního odpadu (výkopová zemina, tříděný stavební odpad apod.). To je vynikající stav, neboť dřívější legislativa se tímto problémem vůbec nezabývala a tak se běžně stávalo, že po ukončení provozu skládky nikdo neměl peníze na její asanaci, rekultivaci a následnou kontrolu.

Sankce

Ve své sankční části (§ 39) se nový zákon patřičně nadechl. Vždyť umožňuje v případech týkajících se nebezpečných odpadů uložit firmě pokutu až 30 milionů korun! Dále stanoví, že pokuta je obligatorní, tedy musí být udělena vždy při zjištění porušení zákona. Zákon navíc prodlužuje lhůty pro uložení pokuty firmám a to na dva roky ode dne, kdy se o porušení zákonné povinnosti dověděl příslušný orgán státní správy a nejpozději do pěti let ode dne, kdy k porušení došlo. To je další velmi důležité ustanovení! Předchozí termíny, jeden a dva roky, byly nesmírně krátké a mnoho firem pouhým odvoláním se proti prvoinstančnímu rozhodnutí z povinnosti zaplatit pokutu, díky časové prekluzi, lehce uniklo.

Co říct na závěr? Pokusili jsme se vám přiblížit některé aspekty nové odpadářské legislativy především formou srovnání s předchozím stavem. Nakořk je nová legislativa lepší, to ukáže čas a zejména praxe. A jestli vyhovuje podmínkám Evropské unie? To se dovíme pravděpodobně velice brzy od nich!

Pavel Bezděčka
Jiřina Gafáková

O tom, kde se na Zemi vzaly vážky a proč jsou tak odvážné

Druhý den, sotva se rozednilo, pokračovaly Jepice ve své pouti. Přesto, že letěly téměř bez odpočinku, teprve pozdě odpoledne našly pramen Průzračného potoka. Potom přelétly hlubokou roklič, z níž potok vyvěral, pronikly hustým křovím, kterým byla celá roklič lemována a rázem se ocitly na Posledním vrchu. Až se jim dech zatajil jak to bylo překvapující. Ještě nikdy v životě nebyly na otevřeném prostranství. Celý vrchol byl holý a skalnatý a před nimi, na vzdálenost půldenního letu, se rozkládala mírně zvlněná krajina, porostlá jen řídkou trávou. Nikde žádný potok nebo tůň, nikde ani jeden strom. Jen suchá step. Za ní, od obzoru k obzoru, přesně tak, jak to líčil Lišaj, se táhla pochmurná hradba Temného lesa. Slunce již zapadalo a na zelenomodrém nebi se od západu vějířovitě rozbíhaly mohutné krvavé čmouhy, jako chapadla nějaké pekelné stvůry. Sotva ten vějíř Odoná spatřila hned věděla, že tam, odkud chapadla vycházejí, tam leží cíl jejich cesty. Její srdíčko se na chvíli sevřelo strachem.

Až do úplné tmy hleděly sestry na tu neuvěřitelnou krajinu a hlavně na vzdálený Temný les. Mlčely a Odoná tomu byla ráda. Není z čeho se radovat a tak si alespoň odpočinou.

„Dál, přes tu otevřenou pláň, musíme letět v noci. Nejsme zvyklé na sluníčko a to by nás během dne asi umožnilo,“ vysvětlila sestrám. „Vyrážíme, jen co padne večerní rosa.“

Dlouho čekat nemusely. Chvilku poté, co sluníčko znaveně kleslo do krvavé lázně nad západním obzorem, začala se z nebe snášet chladivá rosa. Brzy se citelně ochladilo a vysoko na nebi se mihotaly myriády hvězd a hvězdiček. Jejich světlo

však bylo slabé a krajinu pod kopcem pokrývala neproniknutelná tma.

„Sestřičky, držte se hned za mnou, ať se v té tmě neztratíte. A kdyby některá z vás už nemohla, tak na mne zavolejte a odpočineme si,“ udělila Odoná poslední pokyny a vyrazilak omliztracenému v tmách. Zprvu to bylo jednoduché. Letěly z kopce k jeho úpatí a potom zamířily rovnou na západ. Přes rovinu to bylo horší. Pod nimi stále jen tráva, žádná změna, žádný orientační bod.

„Letíme vůbec kupředu? A letíme správným směrem?“ ptala se Odoná sama sebe. „Ale ano, určitě,“ odpovídala si chlácholivě. „Podívej se tamhle na ty dvě velké hvězdy. Musíš prostě mířit stále mezi ně.“

Zatímco tak Odoná uvažovala, její druhé, opatrné Já, si uvědomilo, že v dosud zcela tiché a mlčící krajině slyší jakési podivné zvuky. Co chvíli se z některé strany ozvalo rychlé, kovově teninké cvakání. Žádné z nich však nemělo dlouhého trvání a zaniklo. Když se Odoná vypořádala s problémem správné orientace uslyšela opět to zvláštní cvakání, tentokrát však daleko silnější. Neznámý bubeník byl nyní napravo od nich a asi se notně přiblížil. „Kdo to jen může být?“ vrtalo Odoně hlavou, když tu se ozvalo ještě silnější cvakání z levé strany. Bleskově se blížilo k nim a docela určitě by došlo k hroznému tragédi, kdyby právě v tu chvíli nevyšel nad jižním horizontem úpiněk. Jeho stříbřité paprsky zalily celičkou pláň a Odoná v tom svitu spatřila, jak se k nim zleva i zprava ženou dva obrovští netopýři.

„K zemi!!!“ zakřičela na své sestry a sama hned padala jako kámen dolů, do vyschlé trávy. Sotva dopadla ucítila, jak se nad ní přehnal černý stín a uslyšela jak netopýři čelisti klaply naprázdno.

„Co to bylo?“ ozvalo se vedle ní. To se ptala Eforon a stejně tak se ozvaly i další sestry.

„Byl to velký černý netopýř a je jich tu několik. Ozývají se úplně jinak, než malí netopýři od naší řeky. Proto jsem se v tom zvuku nemohla vyznat.“ vysvětlila všem Odoná. „Chvilku tu posedíme a až netopýři odletí budeme pokračovat v cestě. Potom všechny dobře poslouchejte. Když uslyšíte to netopýří cvakání, dejte vědět a pokud se přiblíží, zase sletíme do trávy. Tam nás netopýři nedostanou.“

Ještě několikrát musely Jepice přistát do suché trávy, ale za svítání dosáhly okraje Temného lesa.

Byl to divný a studený les. Na zemi nebylo jediné travíčky. Nikde ani keř nebo květina. Jen několik hub a mrtvé dřevo. Stromy byly štěhlé a vysoké a opravdu měly místo šťavnatých listů jen tuhé pichlavé jehlice. Přesně, jak to popisoval starý Lišaj.

Čím hlouběji do lesa vnikaly, tím byl les hustější a temnější. Co na tom, že slunce už dávno vysvitlo. Tady byl pořádek pozdní večer. Bloudily. Když už zmatená Odoná vůbec nevěděla kudy kam, spatřila na jedné hnilící houbě černou Mouchu. Hned k ní zamířila a oslovila ji:

„Dobrý den, sestřičko, prosíme o radu. Hledáme

hrad velkého Morima, která cesta nás k němu dovede?"

„Nejsem vaše sestra, to bych si vyprosila!“ otfála se s odpozem černá a chlupatá Moucha. Hned nato však překvapivě vlídně pokračovala. „Neberte to ve zlém, ale prostě tak ošklivá, jako vy přece nejsem, že?“

„Určitě ne, madam,“ přispěchala na pomoc chytrá Potama. „Jste krásná a určitě také moc hodná.“

„Jsem opravdu krásná a hodná a proto vám poradím,“ potěšeně si zamnula sosák Moucha a pokračovala. „táhnle u toho zlomeného stromu teče Černý potok a ten pramení přímo ve sklepení Morimova hradu. Ale marně letíte na návštěvu. Morimus není doma a dlouho ještě nebude.“

„To nevadí, chceme si jen prohlédnout ten slavný hrad,“ zalhala trošičku Potama, „a potom...“

Moucha jí však přerušila: „To se vám nepovede, šeredky! Hrad hlídají Morimovi šilení Roupci. Ta čeládka vražená k hradu nikoho ani na dohled nepustí. A přitom se pod hradbami válí takové dobroty.“ dodala smutně Moucha a znovu se pustila do hňijící houby.

Jepice poděkovaly a za chvíli již letěly proti proudu Černého potoka. Šlo jim to dobře. Brzy si všimly, že les řídne a než se nadály, otevřelo se před nimi horské údolí. V jeho závěru se na skalnatém vrchu vypínal ohromný kamenný hrad. Sestry doletěly asi tak do poloviny údolí, když uslyšely silici bzučivý jekot a vtom na ně ze všech stran začali naletovat velicí černí Roupci. Jakési černé protáhlé mouchy s obrovskými vypoulenými očima a s dlouhými,

jako meč ostrými sosáky. Byli to náramní letci, hotoví akrobati a rychlí bylo jako černá smrt. Útočili najednou ze všech stran a bezbranným Jepicím nezbylo, než hledat úkryt na zemi mezi kamením. Ale ani to nepomohlo. Z puklin a děr se vyřítli černí bojovní Mravenci a Jepice byly v mžiku obklíčeny. Konec byl neodvratný. V tom se sluneční paprsek zatřpytil na Měnicím kroužku, který dostaly od Orobina a Odonu pochopila, že právě teď na něj přišla řada. Než jej sňala a odhodila vyslovila přání, aby se ona a její sestry změnily v daleko lepší letce a bojovníky, než byli útočící Roupci.

Zablesklo se, země se zachvěla a v ten okamžik tu místo pěti bělavých a křehkých Jepic bylo pět velkých modrých Vážek s nádhernými křídly a mohutnými kusadly. Společně se vznesly a za chvíli byla země pokryta poraženými Roupci k velké radosti věčně hladových Mravenců. Sotva byla Morimova garda zničena, vnikly Vážky do hradu jako vzdušný vír a než se kdo nadál odnášela Odonu bělostnou Efemeru na svých zádech.

Nebylo nikoho, kdo by silným Vážkám zabránil v cestě na východ a tak, než se slunce opět překulilo přes západní obzor, doletěly sestry až na vrchol Posledního vršku. Celou noc odpočívaly u pramene Průzračného potoka a na druhý den doletěly až ke své rodné tůni. Efemera se potom stala ženou sličného Orobina a Vážky střeží mír a bezpečí Lužní krajiny až dodnes.

Pavel Bezděčka

TIP NA VÝLET

Pojďte do Háje!

Lépe řečeno na Háj (573 m n. m.), kopec jež se vypíná východně nad Velkou nad Veličkou.

Jedná se o zalesněný kopec porostlý místy pěknými dubohabřinami. Nachází se zde hned dvě chráněná území. Prvním z nich je národní přírodní rezervace **Zahrady pod Hájem**. Tato rozlehlá rezervace (má 160 ha!) je tvořena květnatými loukami a starými sady s roztroušenou zelení. Výjimečnost této krajiny můžete ohodnotit již při příjezdu vlakem od Veselí. Z horních partií

luk je krásný pohled na obce Hrubá a Malá Vrbka.

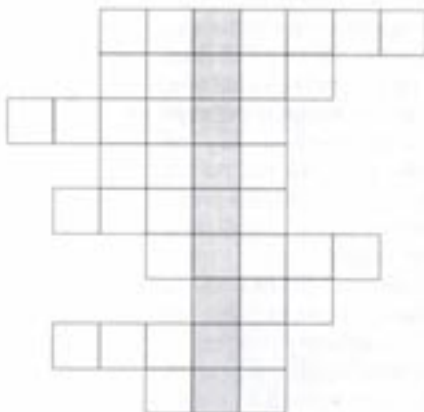
Druhým územím je národní přírodní památka **Búrová**. Nachází se na druhé straně kopce, až nad obcí Suchov. Jedná se o nevelké louky s roztroušenými duby. V létě zde můžete spatřit vzácnou kýchavici černou.

Jak se na tato místa dostanete? Přes kopec Háj vede zelená značená turistická cesta spojující Velkou nad Veličkou se Suchovem. Celková délka trasy je 5 km. Nezapomeňte košík na hřiby.

Josef Dufek
VIS Bílé Karpaty

Doplňovačka s tajenkou

1. žahavá rostlina
2. zbytek po uřezaném stromu
3. muzikant v travě
4. pták chovaný pro peří
5. stádium vývoje motýla
6. mazaný a lstivý lesní živočich
7. pták hnízdící na komínech
8. dravec mezi rybami
9. samice jelena

Znáš správnou odpověď?

1. Mezi národní parky nepatří
 - a) Podýjí
 - b) Český kras
 - c) KRNP
2. Kolik noh má mravenec?
 - a) 6
 - b) 8
 - c) 4
3. Masový vývoj řas a planktonu u hladiny vody se nazývá
 - a) růst vody
 - b) plodnost vody
 - c) kvetení vody

Poznáš tyto mapové značky?

4. Parazitická rostlina, která žije na dubech se jmenuje
 - a) ochmet
 - b) sasanka
 - c) chrpa
5. Fytofág je
 - a) všežravec
 - b) býložravec
 - c) masožravec

A několik záluďných otázek navíc:

1. Spásá travička trávu?
2. Má slizák nožičky nebo křídélka?
3. Je citrín kyselý?
4. Patří ptakotrudka mezi nerosty?
5. Co mají společného pačmelák, pakobylka, pakomár a pavouk?
6. Má dřemlík krovky?
7. Žije mákovka na máku?
8. Má kotrč kostrč?

6. Co je to borka?
 - a) kůra stromů
 - b) žába
 - c) vážka
7. Konvalinka kvete v
 - a) dubnu
 - b) květnu
 - c) březnu
8. Který savec patří mezi letce?
 - a) tučňák
 - b) dráček létavý
 - c) netopýr

Správné odpovědi z minulého čísla:

Doplňovačka: léčivky

Test: Léčivé jsou divizna velkokvětá, náprstník vlnatý, hloh.

List sbíráme z břízy, jaterníku, akátu, maliníku.

Do léčivých čajů se dává čekanka, třezalka, máta peprná, kostival, mateřídouška.

Při nachlazení se vaří čaj z květenství černého bezu, květu divizny lipového květu.

Jedovaté jsou konvalinka, vlašovičnick, náprstník, rulík.

Léčivé a zároveň chráněné jsou například hlaváček jarní, medvědice lékařská, prha amika, rosnatka...hlaváček jarní, medvědice lékařská,

prha amika, rosnatka.

Rébusy: vlk, konvalinka, saranče.

9. Žaludy najdeme na

- a) dubu
- b) buku
- c) habru

10. Lužní les najdeme

- a) u řek
- b) ve vysokých horách
- c) na vápenci

Rekreační centrum
POHODA Sidonie

Víte, kde Vy i Vaše děti můžete strávit příjemné chvíle za příznivou cenu?
Občanské sdružení „Člověk v pohybu“ Vám nabízí odpověď na tuto otázku!

Naše sdružení nabízí rekreaci dětem i dospělým v našem středisku
POHODA v Sidonii v Bílých Karpatech

Nabízíme: lyžařské kurzy, sportovní soustředění, kolektivní i rodinné pobyty

Bližší informace na tel.: 067 / 792 60 74, 792 90 89, 0636 / 33 46 34

Kontaktní místa: CYKLOSPORT KOHOUTEK - Otrokovice - Bafov (Společenský dům)
EXTREM SPORT - Zlín, ul. Vodní

Jménem celé redakce chceme poděkovat firmě **Kordárna a.s. Velká nad Veličkou** za příspěvek 5000,- Kč na vydávání časopisu Bílé Karpaty.

Také děkujeme dalším obcím, které vydávání časopisu Bílé Karpaty letos finančně podpořily.

Částkou 4000,- přispěla obec **Velká nad Veličkou**, částkou 1000,- obce **Hroznová Lhota, Lipová, Louka, Strání**, města **Luhačovice a Slavičín**.

Na přední straně obálky je fotografie Ferdinanda Bučiny. Na zadní straně obálky je práce dětí z Centra ekologické výchovy Pantoflíček.

Omlouváme se za mylnou informaci o ženě z obálky 1. čísla letošního ročníku. Nejedná se o paní Františku Kafkovou, ale o Annu Melišovou z Vyškova.

Bílé Karpaty - časopis moravsko-slovenského pomezí

Vydávají: Vzdělávací a informační středisko Bílé Karpaty o.p.s. (Veselí nad Moravou), Základní organizace ČSOP Bílé Karpaty (Veselí nad Moravou), Regionální pobočka Společnosti pro trvale udržitelný život Bílé Karpaty (Uherské Hradiště) ve spolupráci se Správou CHKO Bílé Karpaty za podpory Nadace rozvoje občanské společnosti z Phare Programu rozvoje občanské společnosti Komise Evropské Unie.

Kontaktní adresy: Regionální pobočka STUŽ Bílé Karpaty ZO ČSOP Bílé Karpaty
Palackého nám. 293 Bartolomějské nám. 47
686 01 Uherské Hradiště 698 01 Veselí nad Moravou
tel., fax: 0632 / 55 16 37 tel., fax: 0631 / 32 25 45, 32 47 92
e-mail: stuz@brn.pvtnet.cz e-mail: csop@es-servis.cz

Redakce: Pavel Bezděčka, Božena Gajdová, Jana Hajduchová, Jan W. Jongepier, Vlasta Ondrová, Jiří Pšurný.

Autoři fotografií: J. Šipr (str. 1), Jan W. Jongepier (str. 2, 3, 6, 14), Antonín Vrba (str. 12), L. Tomančák (str. 7), Josef Dufek (str. 9), Miroslav Janík (str. 5), Jana Hajduchová (str. 4, 11, 12), B. Jagoš (str. 15, 16), archiv.

Kontakt: Jan W. Jongepier, tel.: 0631 / 32 25 45, Jana Hajduchová, tel.: 0632 / 55 16 37

3. číslo ročníku 1998 vychází v září 1998.

Reg. č. 7428, ISSN 1211 - 3638, Ročník III, číslo 3, náklad 1500 ks, cena 12,- Kč

Tisk: ALDIPRESS Veselí nad Moravou

Podávání novinových zásilek povoleno Českou poštou, s.p. OZJM, Ředitelství v Brně č.j. P/2-1007/96 ze dne 6. 3. 1996.

Vzdělání má hořké kořínky, ale sladké ovoce.

Demokritos z Abder (řecký filozof, 460 - 370 př. n. l.)

Podávání novinových zásilek povoleno
JmŘ ČP č.j. P/2-1007/96 ze dne 6. 3. 1996.

Vyplněné hrazeno v hotovosti

Společnost pro trvale udržitelný život

Regionální pobočka Bílé Karpaty

Palackého nám. 293

686 01 Uherské Hradiště

cena 12,- Kč